

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קט.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קטא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

בלא זה מאין לו כח. נמצא שעובד היום בכח של אתמול. ע"כ מביא חיות באותו היום של אתמול ואח"כ כשמתענה עוד. ואזי אין מספיק לו כח של אתמול. כי כבר נחלש הגוף. ואזי צריך להשתמש בכח של ימים הקודמים למפרע עוד. נמצא שמביא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו. עד שאפשר להתענות כ"כ. שיצטרך להשתמש בכח של הימים שינק משדי אמו. ואזי מחי' ומאיר כל הימים: י'נוע"כ על ידי התענית נכנה קומת השמחה. שהיא החיות ונקודות של כל המצות כמבואר במ"א [1]: (זה הענין לא ביאר היטב. והעיקר שעי' התענית. על ידי מה שמוציא הכח של כל יום ויום שעבר ומכנים אותו בעבודת ה'. ומחי' כל הימים המתים שפגם בהם כנ"ל. עיי' נבנה השמחה כנ"ל) וז"ש (תהלים צ') **שמחנו כימות עיניתנו**. עניתנו לשון תענית. היינו שתחי' השמחה כימות התענית. כי כפי ימי התענית כן מחי' הימים הראשונים במצות ומע"ט שלו. וכן נבנה השמחה כנ"ל. וז"ש רז"ל (שם [2]) **כשיש שלום ששון ושמחה**. כי כשיש שלום היינו עי' התענית כנ"ל. עיי' ששון ושמחה כנ"ל. בחי' **שמחנו כימות היעניתנו** כפי ימי התענית כן השמחה: (תהלים קל"ט) **גלמי ראו עיניך וכו' ימים יוצרו כל יום הוא יציר' בפ"ע ולו א' בהם** [3]. "זהו יום הכיפורים כשפרש"י שם [2] שהוא תענית שמחיה כל הימים. כי יום הכיפורים הוא כללות כל הימים. ועליו נאמר [2] **בעצם היום הזה תענו את נפשותיכם היינו הרצונות**. "כ"ש בזוהר הנ"ל [4] (אחרי סה): **לאכללא כולא גופ' ונפשא ולאכתנעא** בהאי יומא ויהא רעותא דילהון בקוב"ה וכו'. כי נפש הוא בחי' רצון. והעיקר להכניע הרצון. וזה **בעצם היום הזה**. עיי' פנימיות העצמיות של היום שהוא כלול מכל הימים. **תענו וכו' כנ"ל** :

קפ [5] **בענין** סגולת הפדיון [6]. מעות הם בחי' דינין. כמ"ש [7] **ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו** (פסחים ק"ט). נמצא המעות הם בחי' רגלין. וזה בחי' (ישעיה מא) **צדק יקראוהו לרגלו**. וצדק מלכותא קדישא [8]. ומלכות הוא בחי' דינין. כי דינא דמלכותא דינא [9]. וע"כ מעות הם בחי' דינין. וצריך להמתיק הדינין בשרשן. ושורש הדינין בכינה. כמ"ש (משלי ח) **אני כינה לי גבורה**. וע"כ עיי' שמניחין הידים על המעות נמתקין הדינין. כי יש בכינה ג' ידים. היינו שיש שם ב' ידים יד הגדולה ויד החוקה. וכללות הידים הוא יד הרמה [10] וע"כ עיי' שבא המעות שהוא הדינין להידיים שהם בחי' ג' ידים שבכינה. נמתקין הדינין בשרשן. כי שרשן היא^כ כינה ששם הג' ידים הנ"ל. וצריך להמתיק הדין שבזה העולם העשיה עיי' השלשה ידים בכל עולם ועולם מהג' עולמות שלמעלה מזה העולם העשיה. היינו אבי' [11]. וכשממתקין הדין של עולם העשיה בשלשה ידים שביצירה. נמתק עיי' שם של מ"ב א' ב' ג"ד וכו' [12]. כי מ"ב בגימ' ג"פ יד: ובעולם הבריאה נמתק עיי' שם אק"ק ושם יק"ו

קעט קפ קפא קפב קפג

[12] ששניהם ג"כ גימ' מ"ב ג"פ יד. ולמעלה בעולם האצילות נמתק על ידי מ"ב אותיות של שם מ"ה היינו פשוט ומלוי ומלוי דמלוי^כ שכולם יחד הם מ"ב אותיות ג"פ יד: וצריך לראות שלא יהיה קמזן שלא ישאר אצלו דינין. ולזה צריך הכמה יתירה. לדעת כמה זה צריך ליתן. שלא ישאר אצלו דינין [13]:

קפא [14] **בְּשִׁמְתִּיקְשָׁרִים** בקשר איזה אנשים על איש אחד אפילו אם הוא אדם חשוב יותר מהם. על כל זה יכולים להפילו. כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכל אחד מהם ועל ידי זה נתכמל חלק כבוד שלו ונופל על ידם. בבחי' (איוב כט) **ראוני נערים ונחבאו**. שהקטנות בטל לפני גדלות. כי חלקי הכבוד שלהם כשנתקבץ ונתקשר יחד. הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו. אם לא שזה האיש שהולקין עליו הוא גדול במעלה מאד. עד שהלק כבוד שלו. גדול יותר מכל חלקי כבוד שלהם ביחד. אזי אדרכא נתכמלים הם לפניו בבחי' **ראוני וכו' כנ"ל**. אבל אם אין גדול כ"כ יכולים להפילו על ידי הקשר. אפילו אם כל אחד מהם נמוך ממנו. רק שלא יהיו רשעים. כי קשר רשעים אינו מן המנין כשרז"ל (סנהדרין כו) כי רשעים אין להם חלק בכבוד. אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש. יש לו חלק בכבוד. ויוכלו להפיל מי שהולקים עליו על ידי הקשר כנ"ל. ועל זה התפלל יעקב שלא יזיק מחלוקת קרה למרע"ה. ואמר (בראשית מט) **בקחלם אל תחד כבודי**. היינו שלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם שיש לכ"א מהם. כי הם היו [15] **אנשי מועד קרואי שב"ה** השובים. וכשלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם. בוודאי יוכל משה לעמוד נגדם להפלים: ומה שאמר **כבודי**. כי יעקב הוא בחי' הכבוד. כי הוא כחינות הנפש. כמ"ש (שם מו) **כל הנפש הבאה לבית יעקב**: וכשמפילין איזה אדם. עיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף. ה' יצילנו [16]:

כל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו. הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני. וכמו שאית' במדרש (תנחומא פ' נצבים) על פ' **אתם נצבים** שנסמך לפ' קללות לומר שכל הקללות הן הן המציבין אתכם:

קפב [17] **דע** שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה. הם מדברים רק מהספירה של אותו היום. ומי שהוא מבין. יוכל לשמוע ולדע זאת. אם יטה אונן היטב לסיפורי דבריהם ישמע שהם מדברים רק מהספירה של אותו יום:

קפג [18] **דע** שהצדיקים שבדור הם יושבין בעיגול. דהיינו סדר ישיבתם שהם יושבים בעולם כל אחד וא' במקומו. הוא על סדר העיגול. ואף שיש שאר בני אדם ביניהם שממסקין ומקלקלין סדר העיגול. אך דע שאלו בני אדם הם בבחי' אינו מן הישוב [19]. ואינם נחשבים כלל. ואזי נשארים הצדיקים יושבים בסדר עיגול. והקב"ה על כולם. והוא בחי'

תורה אור
תהלים צ (טו) שפחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה: תהלים קלט (טו) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יתבנו ימים: צרו ולא ולו אקד קהם:

תורה קפ
דברים עקב יא (ו) ואשר עשה לך ואלאבין בני אליאב בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ואת פניהם ואת אלהיהם ואת כל יקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל:
ישעיה מא (ב) מי העיר מפורץ צדק יקראוהו לרגלו ימן לפניו גוים ונקלים ירך ימן פקדן תרבו פקש גוף קשתו:
משלי ח (יד) לי עצה ותושיה אני כינה לי גבורה:

תורה קפא
איוב כט (ח) ראוני נערים ונחבאו וישיש קמו עמרו: פרושת ויחי מט (ו) בסדק אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבודי כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור:
במדבר קרח טו (ב) ונקמו לפני משה ואהרן וכל בני ישראל חמשים וקצאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם:
בראשית ויגש מן (כו) כל הנפש הקאה ליעקב מצרימה יצאי ורכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש ששים ששש:
דברים כט (ט) אתם נצבים היום שלכם לפני יי ויהי אלהיכם ראשיכם שבטיכם וקניכם ושטרכם כל איש ישדאל:

^א גם בדפ"ר אנשי מועד קרואי שם ומתורלו - קרואי מועד אנשי שם (כלשון הפסוק)
^ב בתורלו - ליעקב (ותיבת בית תומך כלשון הפסוק)
^ג עיין פ"ח. ועיין סוף תורה כג השמטה לאות ג' שמפילין לתאות ממון ועיין לק"ה קדושין ג' ג.
^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ו לשון המשנה בקדושין פ"א מ"י בגמ' דף ב: ועיין תורה זו תנינא אתא ב'.

קפ: קד. וזה ח"ב קלב קעה רלד וח"ג רנו ורשי" ע"ז זי: ד"ה למה וסנהדרין ד"ה ובלשון, ותוס' סוכה ה. ד"ה יוד, והגיגה יא ד"ה עיין, ועי' ית. ד"ה חוגה. רב האי גאון כתב שבשם הזה השתמשו בעבודת יוה"כ (ראש"ש יומא ה. ס"ק יט רד"ל קדושין ע"א) ועיין שיחות הר"ן קעה שפירון הוא סוד שעיר המשתלה, ועיין בזה שער מאמרי זור בראשית הקדמה ד"ה אעלת א פ'.
^י עיין ע"ה שער מו פ"ז שבעולם הבריאה נמתק ע"י שם אק"ק יו"ק וכן ע"י שני פעמים שם אק"ק.
^{י"א} מתורלו - דמיוני
^{י"ב} עיין שיש"ק ח"א שסג.
^{י"ג} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{י"ד} במדרש טו ב' ועי"ש כי רבינו שינה בו הרבה

המלכות (הדרים בה) את דיניה. ועיין חת"ס י"ד סימן שיד וכן דעת רוב הפוסקים האחרונים שהוא דין תורה. ועיין זוהר רע"ט משפטים ק"ח. ופרס רמונים שער כג פ"ד]
^כ עיין לעיל תורה מ. ועיין ע"ה שער מו פ"ו מ"ה וספר טעמי המצוות להאר"ל משפטים מצות ראה ועיין אצורת חיים שער הגאה ד"ה הבחי' הג' נקרא מדה. ועיין זוהר רע"ט פנחס רכז: רומ: וכי תצא רפג. והקדמת הנקונים דף ט. ותיקון נה דף פט. ותיקון טו דף קא:
^{כ"א} גם בדפ"ר ותורלו - היא ומתורלו - הוא
^{כ"ב} אצילות בריאה יצירה
^{כ"ג} גם בדפ"ר ותורלו - א' ב' ג' ומתורלו - אב"ג
^{כ"ד} שווא רמזו ב"ת של תפלת רבי נחניא בן הקנה אנא בכח וכו'. ועיין ע"ה שער י' פ"ג ושער ט' פ"ב ושער מאמרי רשב"י על זוהר בראשית ד"ה כה אודע. ותיקוני זוהר

^א עיין לעיל הערה על פסוק זה בעמוד הקודם שאין פסוק כזה
^ב נמצא ועד כי נפש נוסף בתקפא. ובדפ"ר כתוב כן - לאדבוק רעווא זלכא לקו"ב.
^ג בתשכס העביר את הצינן הזה לעיל בעמוד הקודם במקומו הראשון עיי"ש
^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ה עיין לקוטי תפלות סימן קכג ועיין לק"ה ריבית ר"פ להלכה ה' ועיין תורה מא ותורה רטו ועיין חיי מורח"ן סימן נה ועיין לק"ה השכמת הבוקר הלכה ב' את א'
^ו דברים יא ו'
^ז * פתח אליהו
^ח * גיטין דף י' [ב"ק ק"ג. ועיין רמב"ם גולה ואביה פ"ה ועי"ש הל' יח באיזה מלך מדובר ועיין תרומת הדשן שטא בשם רשב"ם ב"ב נה. טעם החיוב כי מקבלים עליהם בני

^א בתקפא הוה ובדפ"ר הגוף
^ב בתשכס וזא
^ג בדפ"ר זה כתוב בג' סגורים
^ד * לעיל בתורה קעה
^ה בדפ"ר הערה זו היא הגה (תיבת קסטס) ומתחילה מתחברה - ותיבת קסטס הכניס לפנים בסגורים והוסיף זה הענין לא ביאר היטב
^ו מתורלו - ענינתו (כמ"ש בפסוק)
^ז ראש השנה ית: הג"ל בעמוד הקודם
^ח מתורלו - ענינתו (כמ"ש בפסוק)
^ט בתקפא (תהלים ק"ט) בתורלו ובתשכס תוקן
^י סיפא של פסוק הג"ל
^{יא} מכתן ועד ועליו נאמר נוסף בתקפא
^{יב} בפירושו השני בסוף פירושו לפי המקרא (דכתיב ולא אחד) וקוראים ולו אחד פירש"י שזה יום הכפורים ללחיה.

מאמר בשמתקשרים איזה אנשים על איש אחד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

יסוד תורה זו נראה שהוא המצווה דאחרי רבים להטות, שעל כן בכל מחלוקת בין ישראל החולקים לשם שמים הקב"ה מסכים עם הרוב ומסתלק מן המעטים, ועל כן מתגבר עליהם יצר הרע ונופלים להתאווה. ואפילו כשרבים מתקשרים על אחד המבקש שלום, ואפילו על צדיק הדור, כגון מחלוקת קרח ועדתו על משה רבנו, אעפ"כ אם המתקשרים אינם רשעים, אזי הקב"ה שוקל את כלל הכבוד והלשם שמים של כל צד ואת הפחות חשוב מפיל ממדרגתו. ורק קשר רשעים אינו במניין. והחשוב יותר, הוא מי שמעשיו יותר לשם שמים, דהיינו שחיותו מנפש השכלית הקדושה שבו ולא מנפש הבהמית.

ליקוטי הלכות

י"ד תערוכות הלכה א אות ו' – ועל כן יש דברים חשובים שאין להם בטול מפני חשיבותן, כגון התיקה הראויה להתפטר, כי כל הנפשות שרשם פבור. ועל כן הבטול של כל האסורים על ידי בחינת הפבור, על ידי שנתקבצין חלקי הפבור של הנפשות שנתוף רב ההתר, כי זהו בחינת בטול ברב הנ"ל, כי כן מפרש בדברי רבנו הנ"ל (סימן קפא); שההתגברות שמתגברין הרב על היחיד על ידי ההתקשרות, הוא על ידי חלקי הפבור שמתקבצים, ששם שרש הנפשות, עין שם, וזהו גם כן בח הבטול על ידי בחינת שלמות לשון הקדוש, כי שלמות לשון הקדוש הוא בחינת הנפש, שהוא בחינת דבור פנ"ל כפמה פעמים, שהוא בחינת פבור בבחינת פבור את ה' מהונף וכו', (כמובא לעיל בהלכות תולעים, הלכה א). וזהו בחינת בטול האסור בששים שהוא גם כן על ידי התקבצות חלקי הפבור ביחד, בחינת ששים המה מלכות, בחינת מלך הפבור, כי הפבור הוא בחינת נפש, בחינת שלמות לשון הקדוש וזה בחינת סמ"ך פנ"ל. ועל כן פשהחתיכה ראויה להתפטר אין לה שום בטול, כי הנפשות שבאסורים הם בבחינת נפילת הפבור שגפול בזילותא דגלותא. ובשמתקבצים חלקי הפבור של ה' הם מבטלין את האסור, הינו שמכניעין יניקתו מחלק הפבור שינק מקדם, אבל פשהחתיכה של אסור ראויה להתפטר, שנמצא שהם יונקים חלק גדול מהפבור עד שזאת החתיכה בעצמה ראויה להתפטר, ומחמת זה קשה לסמכה ולסעדה, להתגבר עליהם להכניעם, מאחר שהתגברו בהקף גדול, ונכבש חלק גדול מהפבור אצלם, ויש להם יניקה גדולה, על כן אי אפשר לבטלה בסמ"ך ולא בשום בטול.

ח"מ שוכר ב' ב' – העשירות הוא בבחינת פבור ששם עקר שרשי הנפשות בבחינת פסדן אל תבא נפשי בקהלים אל תחד פבדי, כמו שכתב על זה רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר.

שיחות השייך לתורה זו

שמעתי מאבי זקני (רבי אהרן הרב דברסלב) ז"ל שבוה מובן הטיב מה שאמרו רז"ל (על הפסוק בתהלים קו טז) ויקנאו למשה במחנה (מועד קטן יח: סנהדרין קי). שכל אחד קינא לאשתו ממהה, ואמרו רז"ל עוד (במדבר רבה יח כ) שחשדוהו באשת איש, והוא פליאה גדולה ודברי המפרשים בזה ידוע (שחשדוהו כיון שפירש מאשתו וסברו שא"א בלא אשה. וע"כ יצא מן המחנה כי חשדוהו במחנה. ראה מהרש"א סנהדרין שם ומפרשי המדרש רבה הנ"ל) אך כפי הנ"ל מובן כפשוטו גם כן, כי מאחר שסברו שעל ידי המחלוקת שלהם על משה פילו אותו חס ושלוה, ועיקר הנפילה לתאוות ניאוף, על כן חשדוהו כנ"ל: (פלא"ח על תורה זו)

שמעתי בשמו שדבר בענין מחלוקת ואמר שלכאורה מאי אכפת שזה מדבר על זה, אך באמת על ידי מחלוקת שחולקים על אחד יכולין חס ושלוה להפיל אותו ממדרגתו חס ושלוה. וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום וכו' עד שבא דוד ונשתטח לפניו וכו' (סנהדרין קד:). כי היה להם כח לדחות חס ושלוה על ידי דבוריהם. ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום "שרים רדפוני חנם (תהלים קיט קסא), הינו שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי. והסימן, כי "ומדברך פחד לבי". שאני מפחד מדבריך. דהיינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדרגתי חס ושלוה. וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם בחינת "שרים רדפוני חנם": (שיחות הר"ן סימן ריג)

הקדמה

יסוד תורה זו היא במצוה/י ד"אחרי רבים להטות" (שמות כג ב), דהיינו שיש חיוב למיעוט לבטל דעתם לרוב, ובלבד ששני הצדדים אנשים כשרים, דכתיב שם "לא תהיה אחרי רבים לרעות". וידוע שגם הקב"ה מקיים את התורה ומצטרף אל הרוב המסכימים לדעה אחת בעולם הזה, והוא תיקון העולם/י.

כ ספר החינוך – מצוה עח מצות הטיה אחרי רבים: לנטות אחרי רבים, והוא בשיפול מחלוקת בין החכמים בדין מדיני התורה כולה, וכמו כן בדין פרטי כלומר בדין שיהא בין ראובן ושמעון על דרך משל, כשתהיה המחלוקת בין דייני עירם שקצתם דנין לחיוב וקצתם לפטור, לנטות אחר הרוב לעולם, שנאמר (שמות כ"ג, ב') אחרי רבים להטות, ובביאור אמרו זכרונם לברכה (הולין דף י"א ע"א) רובא דאורייתא: ובחירת רוב זה לפי הדומה הוא בששני הכיתות החולקות יודעות בחכמת התורה בשוה, שאין לומר שכת חכמים מועטת לא תכריע כת בורים מרובה ואפילו כיוצאי מצרים, אבל בהשוות החכמה או בקרוב הודיעתנו התורה שריבוי הדעות יסכימו לעולם אל האמת יותר מן

נראה שרבונו מחדש כאן ביאור בגמרא סנהדרין כו. המספרת על שבנא הממונה על בית המלך שהיה ת"ח גדול מאד¹ והיו לו שלש עשרה אלף תלמידים, ולמלך חזקיהו היו אחד עשרה אלף תלמידים, ובזמן שבא צבא סנחריב וצר על ירושלים שלח לו שבנא שהוא וסיעתו רוצים להיכנע וחזקיהו וסיעתו מסרבים, והיה חזקיהו המלך חושש שכיון שהם רוב הקב"ה יהיה עמהם וימסרו לאוייב שיהרגו אותם. ובא אליו הנביא ישעיה ואמר לו שקשר רשעים אינו מן המניין, ואין לו מה לחשוש שהקב"ה יצטרף עמהם, ואין לו לחשוש מסנחריב. למדנו מסוגיא זו שאע"פ שבבית דין של מטה דנים על פי רוב דעות, וכדמצינו בסוגית תנורו של עכנאי² שהקב"ה אמר נצחוני בני. ועל כן חשש חזקיהו המלך שהקב"ה יהיה עם שבנא, חידש לו הנביא שרק בבי"ד של מטה הולכים אחר רוב דעות, כיון שלא יודעים מה בלבו של אדם, אבל בבי"ד של מעלה יודעים היטב. ומבאר רבנו שהכוונה בזה שבבית דין של מעלה כל אדם נמדד לפי הלשם שמים³ שעושה את מעשיו, ואין שום חשיבות לרוב דעות, אלא רק לרוב כבוד שמים שעולה מהאדם.

עוד מחדש כאן רבנו שמצרפים את כל חלקי הכבוד של כל צד ביחד, ולא דנים אותם כיחידים החולקים. נמצא שזה שחולקים עליו, לא מועיל לו שאין בין החולקים עליו אחד שחשוב בשמים כמוהו, אלא כדי להינצל מהם צריך שהוא יהיה חשוב בשמים יותר מכולם ביחד.

עוד מתחדש כאן שהחולק על צדיק הדור לא נחשב מיד לרשע, אלא דנים את כל החולקים כמה לשם שמים יש בכלל מעשיהם, ושוקלים את הכבוד הזה ביחס לכבוד שמים של הצדיק הדור, ואם הכבוד של כולם ביחד ירבה על הכבוד של צדיק הדור, אזי הקב"ה יפיל אותו ממדרגתו שבשמירת הברית⁴. ואע"פ שמבואר במ"א שצדיק הדור זוכה לשער החמישים שאין לו שום יחס למ"ט שערים שבהם אוחזים כל שאר הצדיקים כל אחד לפי מדרגתו. צ"ל שאין לזה קשר לכבוד כי זו כבר מתנה שזוכה מצד מדרגתו שזכה אבל יכול להיות צדיק עם יצה"ר גדול שכל היום נלחם ביצרו בכח גדול ועי"ז הכבוד העולה ממנו הרבה יותר מצדיק גדול שכבר הכניע את יצרו הרע הגשמי. כך נראה בתורה זו, ממה שמשה רבנו היה בסכנה, לולי תפילתו של יעקב אבינו על קרח ועדתו אע"פ שחלקו על משה איש האלקים, עבד ה', שליח ה', הענו מכל אדם, שנאמר בו פה אל פה אדבר בו, וכל מעשיו רק עפ"י ה'. שלא יצטרפו חלקי הכבוד שלהם יחד, כי אם יצטרפו, אזי הקב"ה יוכרח עפ"י דין תורה לילך אחר הרוב ולהפיל את משה רבנו ממדרגתו. וכמוכן הקב"ה שומר על עבדיו על ידי תפילות הצדיקים, כנ"ל שיעקב אבינו התפלל על פנחס שינצל מבני שבט ראובן ועל משה רבנו שינצל מקרח ועדתו. אבל מצד הדין כך היא הנהגת הקב"ה את העולם.

המיעוט. ובין שיסכימו לאמת או לא יסכימו לפי דעת השומע, הדין נותן שלא נסור מדרך הרוב. ומה שאני אומר כי בחירת הרוב לעולם הוא בששני הכיתות החולקות שוות בחכמת האמת, כי כן נאמר בכל מקום חוץ מן הסנהדרין, שבהם לא נדקדק בהיותם חולקין אי זו כת יודעת יותר אלא לעולם נעשה כדברי הרוב מהם, והטעם לפי שהם היו בחשבון מחויב מן התורה, והוא כאילו צייתה התורה בפירוש אחר רוב של אלו תעשו כל עניינכם, ועוד שהם כולם היו חכמים גדולים: ומשרשי מצוה זו, שנצטוינו בזה לחזק קיום דתינו, שאילו נצטוינו קיימו התורה כאשר תוכלו להשיג כוונת אמיתתה, כל אחד ואחד מ ישראל יאמר דעתי נותנת שאמיתת ענין פלוני כן הוא, ואפילו כל העולם יאמרו בהפכו לא יהיה לו רשות לעשות הענין בהפך האמת לפי דעתו, ויצא מזה חורבן שתעשה התורה ככמה תורות, כי כל אחד ידין כפי עניות דעתו.

¹ ראה תורה ב' תנינא אות ו' - 'יחיד ורבים הלכה כרבים' (פרכות ט' ול"ז), כי מחמת שהם רבים, שפ"ל אָחַד יֵשׁ בוּ דְעָה מְשֻׁנָּה בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מְשֻׁנָּוֹת, וּכְשֶׁהֵם מְסֻפְּיִים יָחַד לְדַעַת אָחַד, נִמְצָא בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מְשֻׁנָּוֹת נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט, שֶׁזֶה יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵינוּ יְתִבְרָךְ, וְעַל כֵּן הִלְכָה כְּמוֹתָם. וְגַם כִּדִּי שְׁלֵא לְהִרְבוֹת מְחֻלְקֵת בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי אִם לֹא כֵן, כֵּל יְחִיד וְיָחִיד יֵאָמֵר כְּדַעַתוֹ וְאֵין לְדַבֵּר סוּף, וְיִתְרַבּוּ מְחֻלְקֵת בְּיִשְׂרָאֵל (עין בָּבָא מְצִיעָא נ"ט), שְׁאֵין זֶה רְצוֹנוֹ יְתִבְרָךְ, כִּי רְצוֹנוֹ רַק בְּבְחִינַת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט, כִּי בְּשֻׁנְגָלָה בְּחִינַת אַחְדוּת הַפְּשׁוּט לְמַשָּׂה, גַּם לְמַעְלָה נִתְגַּלָּה אַחְדוּת הַפְּשׁוּט יְתִבְרָךְ, בְּבְחִינַת: "אֵתָּה אָחַד וְשִׁמְךָ אָחַד, וְיָמִי כְּעִמְךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אָחַד בְּאֶרֶץ". שֶׁעַל יְדֵי אַחְדוּת שְׁנִתְגַּלָּה בְּיִשְׂרָאֵל לְמַשָּׂה, נִתְגַּלָּה אַחְדוּתוֹ הַפְּשׁוּט יְתִבְרָךְ לְמַעְלָה:

² ראה גיטין נט. ששבנא זכה לתורה וגדולה ונזכר שם ביחד עם חזקיהו המלך.

³ בבא מציעא דף נט. תנן התם (תנור חרט) חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין (דף נט:): מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו, תנא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם, ולא קיבלו הימנו, אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה ארבע מאות אמה, אמרו לו אין מביאין ראייה מן החרוב, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו, חזרו אמת המים לאחוריהם, אמרו לו אין מביאין ראייה מאמת המים, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו, הטו כותלי בית המדרש ליפול, גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם, לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדיין מטיין ועומדין, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. עמוד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא מאי לא בשמים היא, אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מזה סיני, אין אנו משיגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות. אשכחיה רבי נתן לאלהיהו אמר ליה מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? אמר ליה קא חיך ואמר נצחוני בני נצחוני בני. אמרו אותו היום הביאו כל תהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש ונמנו עליו וברכוהו.

⁴ כמוכן שונים גם לפי הכלים שקיבל וכיו"ב, אבל כאן בתורה זו מדובר רק על הלשם שמים דהיינו עד כמה חיותו מנפשו הקדושה, ע"י שמתגבר על נפשו הבהמית.

⁵ צ"ע כי בתורה כג אומר שמודדים לפי שמירת הברית, ומי שמתוקן יותר אזי מפילים את החולק עליו לתאוות מומן (וממילא גם לתאוות ניאוף כמבואר בלק"ה קדושין ג' ג'). ונראה שבאמת הלשם שמים של האדם תלוי בשמירת הברית שלו.

ועל כן היה משה רבנו בסכנה עצומה, כי קרח ועדתו בתחילת ההתקשרות שלהם על משה, היו צדיקים וחשובים, ואע"פ שבסופם לפני שבלעה האדמה את קרח דתן ואבירם, משה רבנו מכנה אותם רשעים, כמ"ש (במדבר טז כו) ו"ל סורו נא מאהלי הרשעים האלה". צ"ל שאח"כ הקב"ה הפיל את קרח ממדרגתו, כיון שחלק על משה ולא היה חשוב ממנו (וכנראה גם את הר"נ נשיאי עדה), אבל בתחילה כיון שכל המאתיים חמישים נשיאי עדה וקרח ואון בן פלט עשו מעשיהם לשם שמים לכבודו ית', היה להם חלק גדול בכבוד שמים, עד שמושה רבנו היה בסכנה גדולה שמשמים יפילו אותו מפניהם ממדרגתו לשאול תחיתות של פגם הברית. כי בתחילת המחלוקת בוודאי היו חשובים כמ"ש ו"ל ויקומו וכו' חמישים ומאתים נשיאי עדה, קריאי מועד, אנשי שם, ויקהלו על משה וכו'. ועיין היכל הברכה במדבר טז י"א. שהיתה כוונתם טהורה להביא את הגאולה ע"י כוונה מיוחדת שקבלו ממושה רבנו, רק טעו שרצו לעשות זאת בלי משה. וגם קרח בתחילה היה צדיק גדול מאד/כ"א ומחלוקתו היתה לשם שמים כי היה לוי מדת הדין וסבר שכהן גדול צריך להיות מדת הדין ועל כן באמת לעתיד כשתנהג מדת הדין הוא היה כהן גדול/כ"ב. משמע שבתחילת המחלוקת היו כולם צדיקים וחשובים בשמים, ורק ע"י תפלת יעקב אבינו, "בקהלם אל תחד כבודי", שביקש שכל חלקי הכבוד לא יצורפו לכבוד אחד גדול, לכן לא הצטרפו חלקי הכבוד שלהם, ונמצא חלקו של משה רבנו רב מהם, ועל כן הקב"ה הפיל אותם ממדרגתם. ונעשו רשעים, כי הנופל לתאוות ניאוף משחית נפשו ומתדרדר גם לשאר תאוות כמבואר שם בפרשת קרח שנפלו לקנאה וכפירות עד שרצו לעקור את כל התורה/כ"ג.

ומסתבר מאד שקרח טען אנו הרוב ואתה מורה נגד הרוב שלא כדון, וראוי לסקילה כדון זקן ממרא, אלא שלא יכול היה לדון כך כי את כל התורה תורת משה קיבל ממושה רבנו, לכן נפל לכפירה בכל התורה כולה כמבואר בירושלמי סנהדרין פ"י הל"א שסופו שאמר אין תורה מן השמים.

אחרי רבים להטות/ד'

^ח במדבר פרק טז (כה) ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו וקני ישראל: (כו) וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם: (כו) ויעלו מעל משפן קרח דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיאיהם ונביאיהם וטפם:

^ט במדבר פרק טז (א) ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: (ב) ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: (ג) ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם פי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ידוד ומדוע תתנשאו על קהל ידוד:

^י עיין היכל הברכה במדבר טז י"א ד"ה הנעדים – בכאן לא היה זה הענין מחלוקת כפשוטה כמו שדימו הכסילים אלא היה ענין נפלא שמסרו נפשם ממש להעלות המלכות עם כל הנשמות שנטבעו בעמקי הקליפות להמשיך גאולה לתקן חטא אדה"ר וחטא העגל ואלו צירפו לזה בהכנעה ואהבה למשה רבינו היו שעתא קיימא להון והיו מצליחין אלא שאכלה פגה שהיה ע"י מחלוקת ופירוד לבבות ממושה רבינו כי חשדו למשה שהוא מעכב כדי שיהיה אהרון כהן גדול וזהו הנעדים דין לחוד חסר ו' שלא נתחברו עם משה רבם לעשות היחוד הנורא הזה. ועיין שם לעיל פסוק ז' שמושה רבנו בעצמו מסר להם את היחוד שעל ידו יתקנו את המלכות בהקטרה זו והם קבלו ממנו ואעפ"כ נחלקו ממנו.

^{יא} עיין דברי יואל ח"ח פרשת קרח – ששאל הייטב לב את הישמח משה (שאמר שזוכר שהיה בזמן קרח) באיזה צד עמד הוא ז"ל, השיב שהוא עמד בפני עצמו לא עם משה ולא עם קרח, שאלו הייטב לב היתכן לעשות כך נגד משה רבינו, השיבו שאתה לא היית יודע את קרח, אילו היית מכיר אותו לא היית שואל כך ע"כ. עכ"פ היוצא לנו מזה שקרח הי' איש קדוש וצדיק אמת אלא שטעה בדבר כמ"ש האר"י הק'. שכיון שראה מה יהי' בעתיד שיהיה כהן גדול חשב להקדים הזמן של עולם התיקון בימיו, וזה היה טעותו.

^{יב} עיין בני יששכר – מאמרי חדש מרחשון – מאמר א אות ב' – ועוד אקדים לך, ידוע מחלוקת קרח היה, דהנה כהן הוא בבחינת חסד והוא במעלה על הלוי שהוא בבחינת גבורה, על כן הלויים המה משרתים בעבודתם אל עבודת הכהנים כדי שיהיה תגבורת החסדים על הגבורות, והנה קרח שהיה לוי רצה להיות במעלה על אהרן שהיה כהן הנה רצה להגביר הגבורות על החסדים, והנה באמת לעתיד במהרה בימינו יהיו הגבורות במעלה על החסדים כמעלת הזהב על הכסף, אלא קרח אכלה פגה, על כן לעתיד יתעלה קרח וכמו שכתב הארז"ל צדי"ק כתמ"ר יפר"ח (תהלים צג יג) סופי תיבות קר"ח:

צ"ע כי בסנהדרין צ. אמרו אפיקורס אין לו חלק לעוה"ב ובירושלמי פ"י הל' א' אמרו קרח אפיקורס היה. א"כ איך יתכן שיהיה כהן גדול אם אפילו עולם הבא אין לו.

^{יג} עיין ירושלמי סנהדרין פ"י הל' א – רב אמר קרח אפיקרטי היה וכו' אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול. ועיין לק"ה פריה ורביה ואישות הלכה ה אות ה' – וכן מחלוקת קרח שרצה להקהיל את עדת ישראל לחלק על משה, לעקר את התורה, חס ושלום, ובקאמת קלקל הרבה לדורות, כי כל המחלוקת שבכל דור ודור על צדיקי אמת והנלוים אליהם יש בהם ניצוץ קרח, דתן ואבירם, כמובא. כי את זה לעמת זה, כי הסטרא אחרא מתגרה בהצדיק הבעל פת הנ"ל.

^{יד} קיום הלכה זו בענין השקפה קשה מאד, כידוע שאלת המינים הרי הגויים רוב וישראל המעט, והתירוץ כי קשר רשעים אינו מן המניין. אמנם כל זה בין קודש לחול, אבל בין קדש לקדש הרבה יותר קשה דהיינו בין ישראל לישראל, וכבר אמר רבי אברהם בן נחמן (ככ"ב אור ספורים נפלאים הובא בשי"ק א' תרב) שאת האמת יודעים רק עשר אחוז. וכל שכן להבדיל בין צדיק אמיתי לצדיק הדור. וקשה הרי התורה מצווה לילך אחר הרוב, ובשלמא היכן שהרוב רשעים יש הכלל של קשר רשעים אינו מן המניין, אבל כששני הצדדים צדיקים מדוע אין חיוב תורה לילך אחר הרוב. ואעפ"כ קבלנו מרבנו ומוהרנ"ת דברים ברורים כנ"ל, שהאמת היא עם המעט דמעט המאמינים ברבנו, ואפילו בזמן מוהרנ"ת והרבה שנים אח"כ שהמאמינים היו מועטים מאד. ואמנם בענין הסור מרע בזה יש לנו עצת מוהרנ"ת בלק"ה שבת הלכה ד' אות יג שזה כמו ההולך במדבר ואינו יודע מתי שבת שיבחר לו יום אחד לקדוש והבדלה ויזהר ממלאכה בכל הימים. הכי נמי כל הצדיקים והקשרים המתנהגים על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא וזהר ובכתבי האר"י והפעל שם טוב ותלמידיו זכותם יגן עלינו בודאי אסור לחלק על שום אחד מהם. וכמוכן בדברי רבנו (בתורה ה') שמי שרוצה לחוס על נפשו אסור לו לשמע בכל המחלוקת

כאמור אע"פ שהכלל בכל התורה "אחרי רבים להטות" (שמות כג.)¹⁰. וכמבואר בחולין יא.¹¹ שמכאן למדו לזיל בתר רובא בכל דיני התורה. וכן העולם נידון אחר רובו.¹² ובית דין של מטה פוסק עפ"י רוב, אפילו נגד בת קול מפורשת משמים, כי התורה לא בשמים כנ"ל בב"מ נט: בתנורו של עכנאי שנחלקו בו רבי אליעזר הגדול וחכמים ואע"פ שיצאה בת קול שהלכה כר"א שהוא טהור, אמרו חכמים לא בשמים היא ופסקו טמא וטמאו את כל הטהרות שטיהר ר"א ונידוהו וביאר הרמב"ן שאם היה זה בזמן הסנהדרין היו דנים את ר"א למיתה בזקן ממרא כיון שהורה כדעתו לתלמידיו, אע"פ שכך קיבל מרבותיו. ומסופר שם שאלהו הנביא אמר לחכמים שבאותה שעה אמר הקב"ה נצחוני בני. ועל כן סבר חזקיהו המלך שאפילו ברוב רשעים תהיה דעת הקב"ה נוטה אליהם, להפיל את המיעוט של צדיקים מפניהם, וחידש לו הנביא ישעיה שקשר רשעים אינו מן המניין דהיינו לא נכנס למנין רוב ומיעוט. משמע אע"פ שבוודאי יש לכל אחד מהם מצוות שעשה אבל כיון שרוב מעשיו להנאת עצמו, כמבואר שם בגמ' ששבנא בעל הנאה היה ומסתמא כך גם לימד את תלמידיו

שְׁבִין הַצְדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים רַק לְהֶאֱמִין בְּכֻלָּם: אבל עצה זו היא בחי' מְדַבֵּר, ועדיין צריך כל ימיו לחפש את הצדיק האמת ולא לילך אחר הרוב. ודווקא בעניין הזה אין שום אפשרות להכריע בשכל אלא בהרגשת הלב, שזה בעצמו סתירה לכלל הידוע שאיש ואשה בחי' אמת ואמונה, דהיינו מהלכי שכל לעומת הרגשת הלב, ובתורה פב תנינא למדנו שהם אחר וקדם וצריך שהאחר יתבטל לקדם. והנה כאן בדבר החשוב ביותר בחיים, אין עצה אלא לילך אחר הרגשת הלב. שהיא המטעה את רוב העולם, והראייה שרובא דעלמא רחוקים מצדיק האמת. ועל זה אמר רבנו שעולם הזה הוא גשר צר מאד והעיקר לא להתפחד כלל, כי הרוצה לילך בזה אחר השכל הולך על חוט דק כשערה ובאמת א"א שלא להתפחד. וצריך לצעוק על זה לה' כי אין עצה ואין תבונה אלא לסיעתא דשמיא ועל זה אמר מוהר"ן והחפץ באמת שולחים לו מלאך של אמת (לק"ה מנחה ר"ה). אבל החכם בעיניו נופל.

¹⁰ שמות פרק כג (ב) לא תהייה אחרי רבים לרעת ולא תענה על רב לנטת אחרי רבים להטות:

חולין יא. אחרי רבים להטות. מכאן דאזלינן בתר רובא.

תורה תמימה/ביאורים/ וכתבו התוס' בב"ק כ"ז ב' דאע"פ דבדיני ממונות היכא שיש תובע ונתבע אין הולכין אחר הרוב, והיינו להוציא ממון מכח הרוב, בכ"ז בסנהדרין אזלינן אחר הרוב, וטעם הדבר משום דבסנהדרין אמרינן דהמעוט כמאן דליתא דמי ואין כאן מעוט כלל, עכ"ל. ונראה להסביר סבתם, משום דבשאר עניני רוב וזולת רוב של סנהדרין יש להב"ד עצמם ספק באמתת הדבר ופוסקים הדבר רק מפני הדין דאזלינן בתר רובא, לכן לא היו רוב זה ודאי וחזק אלא אמרינן סמוך מעוטא לחזקה היינו לחזקה דאוקי ממונא בחזקת מריה, דהיינו בחזקת מי שהוא בידו עתה ואתרע ליה רובא, משא"כ בחלוקי דעות סנהדרין דרוב המחזיקים בדעה אחת להם אין שום ספק כלל באמתת פסק דינם אלא ברור להם כן, וכיון שהרוב ברור ומאומת אמרינן דדעת המיעוט דיינים כמאן דליתא דמי: ויש מחלוקת הראשונים אם הא דאחרי רבים להטות הוא רק בשוין בחכמה או אם המעוט גדול בחכמה הלכה כמעוט, ונראה לי ראייה דאפילו אם הרוב הוא פחות בחכמה מהמעוט ג"כ אזלינן בתרם, מירושלמי תענית פ"ג ה"ד, א"ר זעירא בשם ר' חנינא, מה יעשו גדולי הדור ואין הצבור נדון אלא אחר רובו, שכן מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל כמנודים לא היה מדבר הקב"ה עם משה שנאמר (פ' דברים) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי, והוא ענין זה בקצור בבבלי תענית ל' ב' ושם מסיים אלי היה הדבור, והבאור הוא דמשמיענו בדמקום אזלינן בתר רובא אין אנו משגיחים אם בהמעוט נמצאים יחידים אנשי סגולה ורמי המעלה, ובהרוב כולו – המון עם, יען כי סתמא כתבה התורה אחרי רבים להטות, יהיו מי שיהיו, וזהו כונת הלשון מה יעשו גדולי הדור ואין הצבור נדון אלא אחר רובו, שהרי בשביל הרוב מנע הקב"ה מלדבר עם משה, והרי מבואר מפורש דאפי' אם הרוב פחות בחכמה מהמעוט ק"ל אחרי רבים להטות: ואף נראה להסביר טעם הדבר שאפי' אם המעוט גדול בחכמה אזלינן בתר הרוב הפחות בחכמה ע"פ מש"כ הרמב"ם בהקדמה לספר יד החזקה בבאור הענין דאחרי רבים להטות, שראה הקב"ה שיהיו מחולקים בלמודי התורה ולא יצא כל דין לאמתו לכן גזר אומר אחרי רבים להטות, ע"כ. ולפי זה אם נחלק בין גדולים ובין קטנים בחכמה עדיין לא יתברר ולא יצא בהחלט דין לאמתו, כי א"א לברר ולהכריע ערך מדת וקצבת החכמה:

¹¹ חולין דף יא. מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא מנלן? דכתיב "אחרי רבים להטות". רובא דאיתא קמן כגון ט' חנויות (מוכרות בש"ח שחוטת ואחת מוכרת בש"ח נבלה ונמצא בש"ח בארץ הלך אחר הרוב, ומותר) וסנהדרין (יב מוכים ויא מחייבין זכאי) לא קא מיבעיא לן כי קא מיבעיא לן רובא דליתיה קמן כגון קטן וקטנה (יבם קטן מותר ביבמות הקטנה ולא חוששים שמא היא אילונית ואסורה לו כי לא מתקיים בה להקים שם לאחיו) מנלן א"ר אלעזר (סימן זמן שבח מכנש) אתיא מרישא של עולה דאמר קרא "ונתח אותה לנתחיה", אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים, וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, ממאי דילמא דפלי ליה וברך ליה? ואי משום אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים, ה"מ היכא דנתחין ליה לגמרי, אבל היכא דלייף לית לן בה. מר בריה דרבינא אמר אתיא משבירת עצם בפסח, דאמר רחמנא "ועצם לא תשברו בו" וניחוש שמא ניקב קרום של מוח..... ר"נ בר יצחק אמר אתיא מאליה דאמר רחמנא "חלבו האליה תמימה" וליחוש שמא נפסקה חוט השררה.... רב ששת בריה דרב אידי אמר אתיא מעגלה ערופה דאמר רחמנא "הערופה" כשהיא שלמה תיהו, וליחוש דלמא טרפה היא.... רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמר רחמנא "ושחט ושרף" מה שחיתתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה, וליחוש דילמא טרפה היא.... רב אחא בר יעקב אמר אתיא משעיר המשתלח דרחמנא אמר "ולקח את שני השעירים" שיהו שניהם שוים, וליחוש [דף יא:] דילמא חד מינייהו טריפה הוא.... רב מרי אמר אתיא ממכה אביו ואמו דאמר רחמנא קטליה, וליחוש דלמא לאו אביו הוא.... רב כהנא אמר אתיא מהורג את הנפש דאמר רחמנא קטליה, וליחוש דלמא טרפה הוה..... רבינא אמר אתיא מעדים זוממין דאמר רחמנא "ועשיתם לו כאשר זמם וגו'", וליחוש דלמא הך דאסהידו ביה טרפה הוה.... רב אשי אמר אתיא משחיטה עצמה, דאמר רחמנא שחוט ואכול, וליחוש שמא במקום נקב קא שחיט, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא.

¹² קידושין דף מ: ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר וחוטא אחד כו' בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה

שהעיקר הוא ריבוי הלימוד ואין צריך להיות ממיית עצמו עליה/י¹¹, נמצא שרוב חיותו מנפש הבהמית שלו, לכן נידון אחר רובו להיקרא רשע, ואע"פ שהוא תלמיד חכם עצום וממונה על בית המקדש.

נמצא שכל מחלוקת ואפילו לשם שמים ובפרט על אדם גדול היא הימור מסוכן כי מי חשוב ממי א"א לדעת וכמו שאמר איוב (ג' יט/יט) אומר "קטן וגדול שם הוא", וביאר מוהר"ן/ת¹² שבעולם הזה נעלם מאיתנו מי גדול ומי קטן, דהיינו מי חשוב אצל הקב"ה יותר ומי חשוב פחות, כי רחמנא ליבא בעי, ומה בלב זולתנו נעלם מאיתנו. וכן איתא בגמ'¹³ שיוסף בן רבי יהושע בן לוי פרחח נשמתו וחזר לחיים ואמר עולם הפוך ראיתי, בני אדם שחשובים כאן קלים הם שם ולהפך בני אדם קלים כאן וחשובים שם. אמרו לו עולם ברור ראית. ועולם הזה עולם השקר ונדמה שהאמת עם הרוב אבל צריך לדעת להבדיל בין אמת לשקר כי יש גם רבים המחזיקים בשקר/כב¹⁴. נמצא שהתקשרות רבים לחלוק לשם שמים על אדם גדול היא הימור מסוכן.

בקהלם אל תחד כבודי

במה שיעקב אבינו התפלל על משה רבנו לפני מותו ובקהלם אל תחד כבודי נראה לבאר שיעקב אבינו ראה ברוח קודשו שעתיד לקום נביא גדול לישראל הוא משה רבנו שיזכה למדרגה עצומה, עד שיזכה לעלות לשמים להוריד תורה, והכלל שא"א לעלות כל כך בלי שתהיה עליו מחלוקת (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן תא/כג) ועל כן כל גדולי ישראל יחלקו עליו/כדו. וידע שהתורה אומרת אחרי רבים להטות. נמצא שבוודאי

¹¹ ראה מהרש"א סנהדרין כו: אל תתמה מה שהקדיח תבשילו כל כך ברבים שהרי כבר העיד עליו הכתוב לך בא אל הסוכן וגו' ע"ש שהיה בעל הנאה ואמר במי התורה מתקיימת במי שממיית עצמו עליה ולא בבעלי הנאות:

¹² איוב פרק ג (יט) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו:

רש"י (יט) קטן וגדול שם – שם ניכר מי חשוב ומי שפל ולפי שאתה גדולה גדולת עולם הוא ואותו שפלות עולם היא:

¹³ שיה שרפי קודש – חלק ג אות קלח – הדיגיש והרחיב מוהר"ן/י"א מאד המוכח בפרוש הפתוב: "גדול וקטן שם הוא" איוב ג שפנה העולם אין יודעים כלל מי הוא הגדול והחשוב במעלה בשמים ומי הוא הקטן במעלה, ורק למעלה בשמים, ה' הבוחן לבות הוא יודע היטב מדרגת כל אדם ואחד, והוא "גדול וקטן" מי הוא גדול ומי הוא קטן "שם הוא", שם יודעין מי הוא.

¹⁴ פסחים דף נ. והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון מאי יקרות וקפאון אמר רבי אלעזר זה אור שיקר בעולם הזה וקפוי לעולם הבא רבי יוחנן אמר אלו נגעים ואהלות שיקרין הן בעולם הזה וקפויין הן לעולם הבא ורבי יהושע בן לוי אמר אלו בני אדם שיקרין הן בעולם הזה וקפויין הן לעולם הבא כי הא דרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד כי הדר אמר ליה אבוה מאי חזית אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי היכי דאיתו אנן הכא הכי איתנין התם ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן (ומאן) (ומאן) ניהו אילימא רבי עקיבא וחביריו משום הרוגי מלכות ותו לא אלא הרוגי לוד.

פרש"י – אור שיקר בעולם הזה – כשחמה מאירה בגבורתה, ואורה גדול אותו אור חשוב ויקר שלה יהא קפוי וקל לעולם הבא, כל דבר קל קרי קפוי צף על המים ויצף הברזל מתרגמין וקפא פרזלא (מלכים ב' ו): בני אדם שיקרים – עשירים וחשובים, ואינן טובים למקום: איתנגיד – גוע, ופרחה רוחו: עליונים למטה – אותן שהיו כאן חשובים ראיתי קלים: ואנן – תלמידי חכמים היכי איתנין התם הרוגי מלכות ותו לא לא היתה בהן מעלה אחרת שיחשבו עליה אלא זו בלבד הרוגי לוד שני אחים היו שמסרו עצמן על ישראל, שהודו על עצמן הריגת בת מלך, שהיו מטילין אותה על כל ישראל: (ראה אגרות משה (י"ד ח"ב סי' קע"ד ענף ד') שפסק שדווקא להצלת כל ישראל מותר אבל להצלת יחיד אסור)

¹⁵ שיחות שאחר ספורי המעשיות – דע שיש שני מיני פלטיין, ושני הפלטיין דומין זה לזה. באחד דר בו מלך, ובהשני דר עבד. ובודאי באמת הוא חלוק גדול בין הפלטיין של מלך לפלטיין של עבד. רק אף על פי כן, אפשר לטעות ביניהם. כי יש קשר שמתקשרין הרבה נפשות, עד שנעשה מהם בית ופלטיין. כי מתקשרין אחד באחד ואחד באחד עד שנעשה מהם יסוד. ואחר כך נעשה אהל, עד שנבנה מהם בית ומדור. וזה המדור הוא מדור לאמת. וכשצריכין לבקש אמת מוצאין שם באותו המדור. הינו, בתוך הקשר של הנפשות הנ"ל, שמהם נעשה מדור להאמת כנ"ל. ועל כן צותה התורה (שמות כג): "אחרי רבים להטות". כי מאחר שרבים נתקשרו כאחד בודאי שם האמת כנ"ל. וזה בחינת (בראשית מו): "כל הנפש הבאה לבית יעקב". הינו שמהנפשות נעשה בית יעקב. הינו בית מדור לאמת, שהוא בחינת יעקב. כמו שכתוב (מיכה כ): "תתן אמת ליעקב". אבל דע, שיש כנגד זה קשר של רשעים. שמתקשרין יחד הרבה נפשות של רשעים ונעשה מהם בית ומדור לשקר. ועל זה הזהיר הנביא (ישעיה ח): "לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר" כי קשר רשעים אינו מן המנין. ועל זה כתיב (שמות כג): "לא תהיה אחרי רבים לרעת". והנה, בין שני הבתים הנ"ל אפשר לטעות. הינו, בין האמת והשקר. כי השקר מדמה עצמו להאמת, כי גם שם יש קשר מנפשות רבים, ואפשר לאדם לטעות. ואינו יודע היכן האמת ולהיכן יקרב עצמו. ודע, שעל ידי מצות פדיון שבויים זוכה להבין בין שני הבתים הנ"ל, בין אמת לשקר, בין מלך לעבד. כי השקר הוא בחינת עבד, בחינת ארור, בחינת (בראשית ט): "ארור כנען עבד עבדים" וכו'.

¹⁶ חיי מוהר"ן סימן תא – אמר (רבנו), כל הצידיקים הגדולים הגיעו למעלה ולמדרגה שהגיעו, אבל עמדו בזה, אבל אני צריך שיהיה עלי מחלקת תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. אלו הייתי יודע שאני עומד עכשיו כמו בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמי כלל בזה העולם: עוד שם סימן תב – משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושף להמשיך את כל ישראל אליו, ברכתיב (שמות ל"ה). ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה פתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו וכוונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיוצא בזה עוד. וכל זה פי יש דברים פאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'.

¹⁷ עיין דברי יואל חלק ח' פרשת קרח דף טו שכתב – ועובדא ידענא שא"א הייטב לב ולה"ה שמע מוקינו הישמח משה זל"ה, שאמר לו שהוא נתגלגל בעוה"ג פעם הג', פעם אמת ה' בדור המדבר, ואמר שכל ראשי סנהדראות עמדו בשיטתו של קרח, ורק ההמון עם ה' עם משה רבינו.

יקומו רוב ישראל בקשר נגדו והקב"ה יוכרח להצטרף עמהם, בזה יובן עניין תמוה/י"י כיצד יתכן במכירת יוסף שתפו את הקב"ה עמהם למיין להחרים מי שיגלה שהאחים מכרו את יוסף, כי כך הדין לילך אחר הרוב. ואזי משה רבנו יהיה בסכנה גדולה. ולא רק משה אלא כל ישראל, שהרי זה ככורת הענף שיושב עליו כי כל זכות הקיום של ישראל היה ע"י משה רבנו. לכן התפלל יעקב אבינו "בקהלם אל תחד כבודי", כי כבודו הוא שרש לכל חלקי הכבוד שיש לכלל ישראל בכל הדורות, כי הוא שורש הנפשות של עם ישראל, שמהן כל הכיסופים לקדושה/י"י. וביקש שלא יצטרף אצלם להיות חלק אחד גדול ביחס לחלקו של משה בכבוד.

החולק על צדיק הדור לא נקרא רשע אבל הוא בסכנה גדולה מאד

כאמור שקרח ועדתו בתחילת המחלוקת על משה רבנו היו צדיקים גדולים מאד שהרי "ויקהלו על משה" כתוב מיד אחרי שכתוב שהיו "אנשי שם". נמצא אע"פ שחלקו על משה רבנו, נחשבו צדיקים עצומים ולא רשעים, שאם היו רשעים מתחילה, לא היה יעקב צריך להתפלל עליהם, כי ממילא קשר רשעים אינו מן המניין, אבל כיון שהיו צדיקים, ולא סתם צדיקים אלא צדיקים גדולים מאד, שהרי משה רבנו נשמתו כלולה מכל ישראל, כמ"ש אשה אחת ילדה שישים רבוא, דהיינו את משה רבנו הכלול מכל ישראל, אעפ"כ אומר רבנו שאם היו מצטרפים כל חלקי הכבוד שלהם יחד היו גדולים מהכבוד העולה ממשה רבנו, והיה משה בסכנה נוראה, ורק תפלת יעקב אבינו הצילה אותו. ועוד יותר זו תימה נוראה, שהרי משה רבנו היה צדיק הדור, עליו אמרו בגמ' כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. וכל שכן משה רבנו דכתיב ביה (דברים לד י"ג) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ יְדוֹד פְּנִים אֶל פְּנִים: כיצד יתכן שמי שמקהיל את כל עם ישראל נגדו, לא נקרא רשע? ועליו לא נאמר קשר רשעים אינו מן המניין.

ובפרט שקשר רשעים אמר ריש לקיש שם בגמ' גם על שני צדיקים גדולים שהלכו לדון בעיבור השנה ועברו עבירה פעם אחד שלימדו זכות על כהן החשוד על השביעית. ונאמר על שבנה שהיה תלמיד חכם עצום/י"י עם המוני תלמידים שלימדו תורה ואפילו יותר מחזקיהו המלך, אעפ"כ נקרא רשע, וכיצד יתכן שהקמים ומקהילים נגד משה ואהרן לא נחשבים מיד לרשעים. משמע שמי שעושה באמת לשם שמים אפילו טועה לא נקרא רשע, אבל הוא בסכנה גדולה שכיון שחולק על גדול ממנו, משמים יפילו אותו להיות רשע.

ומבואר בתורה זו, שזה לא בגלל חומר המחלוקת, שהרי לולי תפלת יעקב אבינו גם את משה רבנו שלא השתתף כלל במחלוקת היו מפילים, אלא רק כיון שלא מתבטל לרוב, ואפילו צדיק כרבי אליעזר הגדול שכביכול היה אנוס לקיים דברי רבותיו/י"י וזכה לכוון לדעת הקב"ה, אעפ"כ לא הואיל לו ומדין תורה נידוהו ואם היה הבית קיים היו סוקלין אותו/י"י. ואפילו משה רבנו שקיבל תורה מהקב"ה ועשה שליחותו במנוי הכהן הגדול ועל כן לא יכול היה להתבטל לרוב, אעפ"כ מצד דין תורה הפשוט היה חייב להתבטל לרוב, ואם לא אזי יפול מכל מדרגתו העצומה לתאוה הידועה והנוראה. אלא שהקב"ה שמר עליו ע"י שהקדים לזה את תפילת יעקב אבינו.

ולפי האמור צ"ע גדול מה שאמר רבנו (ח"י"מ תא) שהוא חייב שתהיה עליו מחלוקת כדי לעלות מדרגה לדרגה, הרי לפי המבואר בתורה זו הוא בסכנה נוראה בכל רגע, וכנ"ל שא"א לומר שמי שחולק עליו מיד נידון כרשע וקשר רשעים אינו מן המניין, כי החולקים עליו לשם שמים נשארים צדיקים אע"פ שחולקים. ואולי ידע שצדיקים אמיתיים לא יחלקו עליו, ואמנם כך היה שאע"פ שרבים חלקו על רבנו, אבל צדיקים באמת לא חלקו עליו, או שחלקו כדי לסלק ממנו קטרוג, כמבואר שרבנו אמר על רבי ברוך הוא חולק עליו כצדיק. עוד עיין לעיל בשיחות שיחות הר"ן סימן ריג שאם החולק חולק בחינם אזי הנרדף לא יפול על ידו.

^{כ"ה} כמבואר במדרש תנחומא הובא בפרש"י (בראשית לו לג) – ולמה לא גלה לו הקב"ה (ליעקב) לפי שהחרמו וקללו את כל מי שיגלה ושתפו להקב"ה עמהם (תנחומא)

^{כ"ו} הביאור בזה כי הנפש שרשה ברצון. כי נפש נקרא רצון כמ"ש (בראשית כג ח') יש את נפשכם וכו', וכל הכסופים של האדם הם מנפשו, רק תלוי מאיזה נפש, כי מנפש הבהמית נכסף לתאוות, ומנפש השכלית הקדושה נכסף לקדושה. והכסופים דקדושה הם נפש הקדושה ששרשה בכבוד שמים.

^{כ"ז} רמב"ן – ועל דרך האמת, שידעו השם פנים אל פנים, לדבקה בו בעת שתבוא הרוח במשה רבינו, וכן היה בעת מתן תורה אבל לא השיגו הם אלא לקול מתוך האש והנה באר שכל נבואותיו של משה כיום מתן תורה, ושאר הנביאים היתה עליהם יד ה', והבן זה:

^{כ"ח} ספורנו – (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. לא הגיע שום נביא למדרגת נבואתו וזוה התבאר שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה על דרך אמרם אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין:

^{כ"ט} ראה מהרש"א על סנהדרין דף כו: שהיה שבנא ת"ח ומלמד תורה ברבים כמסופר ממנו שהיה דריש בתליסר רבנותא וע"כ נקרא שבנא הסופר כמו עזרא הסופר. ועיין הגהות וחידושים בשם הרש"ש – שבנא בעל הנאה היה. מהרש"א בח"א כתב לפי שהיה ת"ח כדלעיל לכן נקרא שבנא הסופר. והר"י בתוס' שבת (יב ב) הוכיח מהפסוקים דשבנא הסופר היה אחר ע"ש. אבל ביומא ספ"ג ובכתובות רפ"ג מסקי דזהו בעצמו הסוכן:

^ל מבואר בספר היחסין מאמר א'. ובסדר הדורות – חלק תנאים ואמוראים – אות א – לא אמר אלא מה שמעמרבו סוכה (כ"ז ב') יומא (ס"ו ב').

^מ כמבואר ברמב"ן ב"מ נט: ע"ש ששואל מדוע ברכוהו הרי חייב רק נידוי, ותרץ שכיון שלא התבטל אלא עמד על שלו ורצה להוכיח ע"י אמה וחרוב וכתלי ביהמ"ד, ואם היה בזמן הבית היה נעשה זקן ממרא, לכן החמירו עליו וברכוהו.

קושיות

א. כשמתקשרים איזה אנשים על איש אחד וכו' – צ"ע מדוע דווקא על איש אחד? הרי לפי ביאור בהמשך פשוט שגם כשמתקשרים על כמה אנשים יכולים להפיל אותם אם חלקם בכבוד גדול יותר. וכנראה נקט אחד כי הדוגמא לזה הם קרח ועדתו שחלקו על משה ומסתמא רמז כאן רבנו גם לחולקים עליו בעצמו.

ב. כשמתקשרים איזה אנשים על איש אחד יכולים להפילו – צ"ע והרי כתוב (קהלת ג') "והאלקים יבקש את הנרדף" ואמרו במדרש/א"א אפילו צדיק רודף רשע. ועוד יותר מזה אמרו/ל"ב שהקב"ה שונא את הרודף. ונראה שרודף ונרדף מדובר רק כשרודפו להרגו או להזיקו בגוף עד שמוכרח לברוח מפניו, אבל אם רק מדבר עליו רעות וחרפות לא נקרא רודפו. וכן משמע במדרש שם שאמר משה נרדף מפני פרעה, ולא אמר שנרדף מפני קרח.

ג. כשמתקשרים איזה אנשים על איש אחד יכולים להפילו כי מצטרפים חלקי הכבוד שלהם ואם סך כולם ירבו על חלק הכבוד שלו יפול, ועל כן משה רבו היה בסכנה גדולה כשחלקו עליו קרח ועדתו כי הם היו אנשי שם חשובים – צ"ע כיון שרבנו מבאר בכמה תורות (כגון תורה יד) שעיקר הכבוד מהרחוקים דייקא מדוע א"כ לא אומר שאדרבה אפילו גר אחד שעתה התגייר יכול שיהיה ממנו כבוד יותר ממשא רבנו ולפי המבואר כאן אם יחלוק על על משה רבנו יהיה משה בסכנה? ונראה שאמנם גר מעלה כבוד עצום אבל עדיין לא עבר את כל השבע מיימות (ראה מעשה מבוער גער והעני) והנסיגות, לכן אינו דומה כלל הכבוד העולה מהגר, לכבוד העולה מצדיק שכבר נלחם שנים רבות ביצה"ר ועמד בנסיגות רבים וקשים, עד שזכה להכניע לגמרי נפשו הבהמית ויצה"ר הגשמי.

ד. לפי המבואר בגמרא ב"מ נט: בסוגית תנורו של עכנאי שנידו את רבי אליעזר הגדול כיון שחלק על פסק דין של רוב החכמים וביאר הרמב"ן שהיה לו דין של זקן ממרא, אע"פ שכך קיבל מרבתינו. צ"ע א"כ מדוע קרח ועדתו נשיאי העדה ורוב ישראל לא נידו את משה רבנו ודנו אותו כזקן ממרא? נראה שאמנם רצה לטעון כך אלא כיון שאת התורה קיבל ממשא, לכן לכל היותר יכול לטעון אתה שותף אתה התורה שלך, אבל כנראה לא הואיל, לכן טען שמשא בודה תורה מעצמו והיא לא מן השמים כמבואר בירושלמי (סנהדרין י"א)

ה. כשמתקשרים איזה אנשים על איש אחד יכולים להפילו. ובסוף התורה אומר "וכשמפילים איזה אדם וכו'" – צ"ע לא ברור מי המפיל האם זה הקב"ה או שממילא נופל ע"י בחי' ראוני נערים ונחבאו. ונראה פשוט שהקב"ה הוא המפיל את הצד שחלק הכבוד שלו קטן יותר. אלא שהוא נחשב בטל אל חלק הכבוד המרובה בגלל טבע הקטנות להתבטל לגדלות בבחי' "ראוני נערים ונחבאו". וליתר דיוק צ"ל שבוודאי הקב"ה רק טוב ומיטיב, וכל הרע כביכול הוא ע"י שמסלק עצמו, ואזי בעלי הדין פועלים לפי הרשות שבידם. ובגמ' סוכה נב: שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שזור לו אינו יכול לו. נמצא בהסתלקות עזרת הקב"ה ממילא אדם נופל לתאוות ועיקר התאוה היא ניאוף.

ו. צ"ע מה שאומר שהכבוד של משה היה מתבטל ברוב הכבוד של החולקים עליו, לולי תפלת יעקב. מדוע מתבטל ולא מצטרף, הרי כיון שעולה כבוד שמים מעוה"ז, מדוע זה שהם מתקשרים זה נגד זה, גורם שדנים את הכבוד העולה ברוב ומיעוט. ונראה פשוט שלענין מיין נוקבין לעורר שפע לעולם נידון כל כבוד לעצמו. אבל כאן מתחדש שבכל מחלוקת בין בני אדם הקב"ה מתערב בה ומפיל את הפחות חשוב מפני היותר חשוב. ומבואר שכיון שמתקשרים כמה לחלוק על פלוני, אזי גם בשמים דנים אותם כסיעה אחת שוקלים את משקל הכבוד שלהם ביחד, ומי שמעלה יותר כבוד הוא הנחשב יותר, ומי שמעלה פחות כבוד בטל הכבוד שהוא מעלה.

א"א מדרש רבה ויקרא – פרשה כז פסקה ה – והאלהים יבקש את נרדף (קהלת ג) ר' הונא בשם רב יוסף אמר לעולם והאלהים יבקש את נרדף אתה מוצא צדיק רודף צדיק והאלהים יבקש את נרדף רשע רודף צדיק והאלהים יבקש את נרדף רשע רודף רשע והאלהים יבקש את נרדף אפי' צדיק רודף רשע והאלהים יבקש את נרדף מכל מקום והאלהים יבקש את נרדף רבי יהודה ב"ר סימון אמר בשם ר"י ב"ר נהוראי לעולם הקדוש ברוך הוא תובע דמן של נרדפין מן הרודפין תדע לך שכן הוא שכן הבל נרדף מפני קין ובחר הקדוש ברוך הוא בהבל שנאמר (בראשית ד) וישע ה' אל הבל ואל מנחתו נח נרדף מפני דורו ולא בחר הקדוש ברוך הוא אלא בנח שנאמר (שם ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה אברהם נרדף מפני נמרוד ובחר הקדוש ברוך הוא באברהם שנאמר (נחמיה ט) אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברהם יצחק נרדף מפני פלשתים ובחר הקדוש ברוך הוא ביצחק שנאמר (בראשית כו) ראה ראינו כי היה ה' עמך יעקב נרדף מפני עשו ובחר הקדוש ברוך הוא ביעקב שנאמר (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יי' יוסף נרדף מפני אחיו ובחר הקדוש ברוך הוא ביוסף שנאמר (שם פא) עדות ביהוסף שמו משה נרדף מפני פרעה ובחר הקדוש ברוך הוא במשה שנאמר (שם קו) לולי משה בחירו דוד נרדף מפני שאול ובחר הקדוש ברוך הוא בדוד שנא' (שם עח) ויבחר בדוד עבדו שאול נרדף מפני פלשתים ובחר הקדוש ברוך הוא בשאול שנא' (שמואל א יב) הראיתם אשר בחר בו ה' ישראל נרדפין מפני האומות ובחר הקדוש ברוך הוא בישראל שנאמר (דברים יד) וברך בחר ה' להיות לו לעם סגולה רבי אליעזר ב"ר יוסי בן זמרא אמר אף בקרבנות כך אמר הקדוש ברוך הוא שור נרדף מפני ארי עז נרדף מפני נמר כבש מפני זאב לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין וה"ד (ויקרא כג) שור או כבש או עז כי יולד:

ב"ב פסיקתא רבתי הוספה א – פרשה א – והאלהים יבקש את נרדף לעולם הקדוש ברוך הוא אוהב (אני) את הנרדפים ושונא (אני) את הרודפים ישמעאל רודף את יצחק אחיו ותרא שרה את בן הגר המצרית וגו' (בראשית כ"א ט') שהיה זורק עליו חצים כמתלהלה היוורה זקים חצים ומות ווגו' ואמר הלא מצחק אני (משלי כ"ו י"ח וי"ט) לפיכך הקב"ה אוהב את יצחק קח נא את בנך (בראשית כ"ב ב') א"ל אברהם אבינו רבש"ע יש לי שני בנים נתתה לי יצחק וישמעאל א"ל את יחידך (שם) א"ל רבש"ע שניהם יחידים יצחק יחיד לשרה וישמעאל יחיד להגר א"ל אשר אהבת (שם) א"ל וכי יש תחומים במעים לשניהם אני אוהב א"ל את יצחק (שם) ליצחק אני אוהב שהוא נרדף כך עשו רודף אחר יעקב על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו (עמוס א' י"א) אמר הקדוש ברוך הוא אוהב אני לנרדף ושונא לרודף ואת עשו שנאתי (מלאכי א' ג') אבל יעקב ואוהב את יעקב (שם שם ב') למה והאלהים יבקש את נרדף....

ז. צ"ע מדוע הקב"ה מתערב במחלוקת בני אדם? ובשלמא במחלוקת שבנא וחזקיהו היה צריך נס משמים כדי להנצל מסנחריב, אבל במחלוקת קרח ועדתו משמע שלולי תפלת יעקב היה הקב"ה מתערב לטובת הרשעים, וצ"ע מדוע היה צריך להתערב? ונראה שבאמת זו לא התערבות אלא להפך הסתלקות ממעטים שלא מתבטלים לרוב. והנפילה היא ממילא כיון שא"א לעמוד בהתגברות היצר בלי עזרת ה' כמבואר בסוכה נב:

ח. כִּי נִתְקַבְּצִים חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה נִבְטָל חֲלָק כְּבוֹד שְׁלוֹ וְנוֹפֵל עַל יָדָם, בְּבַחֲיַנְתָּ (איוב כ"ט): "רֵאוּנֵי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ", שֶׁהַקְטָנוֹת בְּטַל לִפְנֵי גְדֻלוֹת – צ"ע כי "ראוני נערים ונחבאו", הוא טבע הקטן שמרגיש בטל כלפי הגדול ממנו, ולכאורה זה לא שייך אלא בבעל הרגשה ולא בכבוד. ונראה שאין הכוונה אלא ללשון מושאל שכאילו מתקיים בכבוד המועט ביחס לכבוד המרובה "ראוני נערים ונחבאו".

ט. עוד צ"ע אפילו אם זה שייך גם בכבוד, אבל אם חלק הכבוד שלו גדול משלהם ביחד, וחלקם בטל ביחס לכבוד שלו, כי מתקיים בהם "ראוני נערים ונחבאו", מדוע הם בעצמם לא מרגישים זאת, וממשיכים להתקשר נגדו? ונראה שבעצמם לא מרגישים כי זה טבע המחלוקת להקטין את היריב כדי להרגיש חשוב ממנו כדי להצדיק את המחלוקת.

י. צ"ע קשר רשעים אינו מן המניין – מה הכוונה האם חסר בקשר או חסר בכבוד. ולכאורה ממה שביקש יעקב שלא יהיו מיוחסים אליו כשמזכירים אותם בחומש, משמע שחסר בכבוד ולא בקשר, שהרי יעקב הוא הכבוד. אבל באמת רבנו מפרש את תפלת יעקב שלא יצטרפו החלקי כבוד שלהם לאחד וזהו אל תחד כבודי.

יא. המהרש"א פירש שקשר רשעים אינו מן המניין שיצטרף אליו הקב"ה. ורבנו מבאר הטעם כי אין להם חלק בכבוד, וצ"ע האם הכוונה שכיון שהקב"ה לא מצטרף לכן אין להם חלק בכבוד. או הטעם שכיון שרוב מעשיהם חיות מנפש הבהמית הם נידונים אחר רוב מעשיהם וחשבים רשעים שאין להם חלק בכבוד להצטרף במחלוקת. ולכאורה ממה שריש לקיש שם בגמ' אמר קשר רשעים על צדיקים גדולים שלמדו זכות על רשע, משמע כביאור המהרש"א, שהרי בוודאי רוב מעשיהם היו מחיות נפש הקדושה, אלא כיון שלימדו זכות על רשע אזי עד שיעשו תשובה אין הקב"ה מצטרף למניינם לכן עד ישובו אין להם חלק בכבוד. וצ"ע.

יב. רבנו אומר אנשי שם קרואי מועד חשובים למעלה – צ"ע הרי חלקו על משה שהיה גם מלך וגם צדיק הדור וכו'. האם רשעות זו לבדה לא פוגמת בחשיבותם וחלקם בכבוד שמים? ואולי כי הצדיק כל כך עמל לגרום שיחלקו עליו, (ראה חיי מוהר"ן סימן תא שרבנו אמר אני צריך שיהיה עלי מחלוקת תמיד כי רק ע"י המחלוקת יכול לעלות מדרגא לדרגא. ושם סימן תב אמר מה אעשה שיש מדרגות והיכלות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלוקת והראייה ממש רבנו שבודאי היה לו כח המושך להמשיך אליו את כל ישראל, אלא שיש מדרגות שא"א לבוא אליהן אלא ע"י מחלוקת עיש". לכן אין כל כך טענה על החולק עליו. אבל באמת מבואר כאן בתורה מבואר שמפילים אותו לתאוות ניאוף, ועי"ז סופו שנעשה רשע וחייב מיתה.

יג. צ"ע בתחילה אמר שסכנה לצדיק כשמתקשרים כמה וחולקים עליו, ובסוף התורה אומר שהדבורים שמדברים על הצדיק הם טובה גדולה. פשוט שהכוונה שהמחלוקת טובה רק כשרשעים חולקים, אבל כשצדיקים חולקים זו סכנה לשני הצדדים.

יד. מדוע נוטה דעתו של הקב"ה אל הרבים ולא אל הצודקים? ראה לעיל סוגית תנורו של עבנאי בב"מ נט: שהתורה נמסרה לחכמים ועל כן לא בשמים היא. וכן כתוב השליך אמת ארצה ואמרו באקדמות לשבועות ומסר לן אורייתא הפירוש שהוראת התורה כיצד להתנהג בעולם הזה מתפרשת ע"י בני אדם החיים בעולם הזה דייקא וזה מרוב רחמנותו ית' לשתף מדת הרחמים במדת הדין, וכדי שהנהגת התורה תיחיה בדרכי נעם והבנת השכל ואע"פ שיש גם דינים וחוקת שאין לנו הבנה בהם, אבל פסקי הדין הם ע"י הכלל של אחר רבים להטות וגם הקב"ה נוטה לדעת בהנהגת עולם הזה^{ל"ז}. אמנם לעתיד לבוא תיחיה הנהגה של דין ואז צ"ע דכתיב תורה זו לא תהיה מוחלפת.

טו. צ"ע לפי המבואר כאן משמע שרבי אליעזר היה ראוי שיפול ממדרגתו לתאוה? או שאדרבה על כן יצאה בת קול שהקב"ה עומד לצידו ואע"פ שהקב"ה אמר נצחוני בני, לא סר מר"א.

טז. צ"ע משמע שמושה לא נפל ע"י קרח ועדתו רק בזכות תפילתו של יעקב "בקהלם אל תחד כבודי". וצ"ע משיחות הר"ן סימן י' שרוד אמר "שרים רדפוני חינם" והראייה לזה "ומדברך פחד לבי" שלא נפלת על ידם מיראת שמים. מבואר שהחולק בחינם לא יכול להפיל. וצ"ע האם קרח ועדתו לא חלקו על משה בחינם?

יז. הדברים שדוברים על הצדיק ואנשיו הם טובות להם בגשמי ורוחני, וצ"ע שמביא ראייה לזה מהמדרש שע"י הקללות שבפרשת כי תבוא, התקיים אתם נצבים היום, בפרשת נצבים שאחריה. צ"ע הכוונה בזה האם יראת העונש היא מעמידה את האדם? ועוד הרי הדבורים של הרודפים את הצדיק הן בזיון וחרוף ולא

^{ל"ז} ובתורה ב' תנינא ביאר רבנו עוד ביאור בזה ע"ש אות ו' – הִלְכָה כְּרַבִּים (בְּרִכּוֹת ט' וְל"ז), כִּי מִחֲמַת שְׁהֶם רַבִּים, שְׁכָל אֶחָד יֵשׁ בּוֹ דֵּעָה מְשֻׁנָּה בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מְשֻׁנּוֹת, וּכְשֶׁהֵם מְסַבִּימִים יָחַד לְדַעַת אֶחָד, נִמְצָא בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מְשֻׁנּוֹת נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֶחָדוּת הַפְּשׁוּט, שְׁזֶה יִקָּר מֵאִד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן הִלְכָה כְּמוֹתָם. וְגַם כִּי שָׁלָא לְהַרְבוֹת מִחֲלָקַת בִּישְׂרָאֵל, כִּי אִם לֹא כֵן, כָּל יְחִיד וְיְחִיד יֵאמָר כְּדַעַתוֹ וְאֵין לְדַבֵּר סוּף, וְיִתְרַבּוּ מִחֲלָקַת בִּישְׂרָאֵל (עֵין בְּבֵא מְצִיעָא נ"ט). שְׁאֵין זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רְצוֹנוֹ רַק בְּבַחֲיַנְתָּ אֶחָדוּת הַפְּשׁוּט, כִּי כְּשֶׁנִּתְגַּלְגַּל בְּחִינַת אֶחָדוּת הַפְּשׁוּט לְמִטָּה, גַּם לְמַעְלָה נִתְגַּלְגַּל אֶחָדוּת הַפְּשׁוּט יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיַנְתָּ: "אִתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, וְיָמִי כְעִמְךָ יִשְׂרָאֵל גו' אֶחָד בְּאֶרֶץ". שְׁעַל יְדֵי אֶחָדוּת שְׁנִתְגַּלְגַּל בִּישְׂרָאֵל לְמִטָּה, נִתְגַּלְגַּל אֶחָדוּתוֹ הַפְּשׁוּט יִתְבָּרַךְ לְמַעְלָה: זֶה בְּחִינַת מַעֲשֶׂה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל בְּתַנּוּר שֶׁל עֲבָנָי (בְּבֵא מְצִיעָא מ"ט)... וכו' ע"ש.

איומים להפחיד אל בזיונות, ומה הדמיון לקללות? ואולי לפי המבואר בתחילת התורה שהכבוד נמדד כפי החיות שיש לאדם מהנפש דקדושה שלו, וכשמבזים ומחזרים אדם אזי הוא בורח להקב"ה לבחי' עמידה לפניו ית' בבחי' ופרעה הקריב את ישראל לאביהם שבשמים, וזהו אתם נצבים היום ע"י הקללות ששמעתם בפרשה הקודמת. כי כששמעו את הקללות אם לא יקיימו את המצוות אזי הבינו שאין על מי להישען אלא על הקב"ה, הכי נמי כשדוברים עליו חרופים ובזיונות מרגיש שאין לו לאן לברוח אלא לתפילת עמידה לפניו ית'. וזהו שאומר המדרש – אמר להם הקב"ה אע"פ שקללות הללו באות עליכם הן מעמידות אתכם. עכ"ל. דהיינו שהן יגרמו לכם לברוח לתפילת עמידה.

עד כאן ההקדמה

*

תורה קפא [לד']

בְּשִׁמְתֵּקְשָׁרִים בְּקֶשֶׁר אִיזָה אַנְשִׁים כְּשָׁרִים, לְחַלּוֹק עַל אִישׁ אֶחָד/לְחַו' ומדברים עליו שאינו ראוי לְמִשְׁרָתוֹ, וְחִשְׁבֹתוֹ, אִזִּי אֲפִילוֹ אִם הוּא אָדָם חָשׁוּב בְּשָׁמַיִם, יוֹתֵר מִכָּל אֶחָד מֵהֶם. עַל כָּל זֶה יִכּוּלִים לְהַפִּילוֹ/לְחַו' ח"ו מְמַדְרַגְתוֹ בְּשִׁמְרֵת הַבְּרִית. כִּי ע"י שֶׁהֵם מִתְקַשְׁרִים נִגְדוּ נִתְקַבְּצִים חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שָׁמַיִם, שִׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם בִּיחָד, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְבַטַּל חֲלָק כְּבוֹד שְׁלוֹ בְּרֹב הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם וְנוֹפֵל עַל יָדָם חֲלָק הַכְּבוֹד/לְחַו' שֶׁל הָאִישׁ הָאֶחָד. בְּבַחֲו' מֵהַ שִׁמְסַפֵּר אִיּוֹב עַל רֹב הַכְּבוֹד שֶׁהָיָה לוֹ, שֶׁכֵּאֲשֶׁר הָיָה יוֹצֵא לְרַחוּב (אִיּוֹב כ"ט)/לְחַו' רֵאוּנִי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ/לְט' דֵּהֵינּוּ שֶׁכְּבוֹדוֹ הָיָה כָּל כֶּךָ גְּדוֹל בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת עַד שֶׁהֵנְעָרִים הָיוּ מִתְחַבְּאִים מִמֶּנּוּ מְרֹב בּוֹשָׁה, שֶׁכֶּךָ הֵטְבַע/ו' שֶׁהִקְטַנּוֹת בְּטַל לִפְנֵי גְדֻלּוֹת שֶׁעַל כֵּן הִקְטַנּוּ יֵשׁ לָהֶם בּוֹשָׁה מִהַגְּדוּלִים. וּמִבְּאֵר רַבֵּנוּ שֶׁהֵטְבַע הַזֶּה נּוֹבַע מִיִּסוּד הַבִּיטוּל בְּרֹב, שֶׁחֲלָק הַכְּבוֹד הִקְטַן מִתְבַטַּל כִּלְפֵי חֲלָק הַכְּבוֹד הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ, כֶּךָ גַּם חֲלָק הַכְּבוֹד שֶׁל הָאִישׁ הָאֶחָד בְּטַל בְּרֹב הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְקַבֵּץ מִכָּל חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם.

כִּי חֲלָקֵי הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם כְּשֶׁנִּתְקַבֵּץ וְנִתְקַשֵּׁר יָחַד עַל יְדֵי שֶׁהֵם מִתְקַשְׁרִים בִּינֵיהֶם. הוּא גְּדוֹל מִחֲלָק כְּבוֹד שְׁלוֹ דֵּהֵינּוּ שֶׁל זֶה שְׁחוֹלְקִים עֲלָיו לְבַדּוֹ.

אִם לֹא שׁוֹזָה הָאִישׁ שְׁחוֹלְקִין עֲלָיו הוּא גְּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד. עַד שֶׁחֲלָק כְּבוֹד שְׁלוֹ. גְּדוֹל יוֹתֵר מִכָּל חֲלָקֵי כְּבוֹד שֶׁלָּהֶם בִּיחָד/מ"א'. אִזִּי אֲדַרְבָּא נִתְבַטַּלִּים הֵם לִפְנֵי בְּבַחֲו' רֵאוּנִי וְכו' כִּנ"ל. צ"ע כִּי "רֵאוּנִי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ" הוּא עֲנִיין שֶׁל הַרְגָּשָׁה, וְכִיצֵד יִתְכַּן לִיחַס זֹאת לְחֲלָק כְּבוֹד? וְנִרְאָה לְבֵאֵר כִּי "רֵאוּנִי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ" רֹמֵז לְטַבַּע שֶׁל הַקְטַנּוֹת לְהַתְבַּיֵּשׁ מִהַגְּדֻלּוֹת, וְזֶה נּוֹבַע מִמֵּה שֶׁקִּטְּן הוּא פְּחוֹת חָשׁוּב מִהַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ. אִלֵּא שֶׁבְּכָל עֲנִיין הַקְטַנּוֹת נִמְדַדַּת בְּמַדְד אַחֵר, כִּי בְּאִיסוּר וְהִיתֵר הַכְּמוֹת קוֹבַעַת אֶת הַטַּעַם לְכֵן

^{י"י} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{ל"ה} לפי המבואר בהמשך משמע שלא דווקא על איש אחד, אלא אפילו כשמתקשרים ביחד על אנשים רבים יכולים להפיל אותם, אם חלק הכבוד של המתקשרים כולם ביחד גדול מחלק הכבוד של האנשים שחולקים עליהם ביחד. וטעם שנקט על איש אחד כיון שלקמן הדוגמא לה היא מחלוקת קרח ועדתו על משה רבנו. ומסתמא רמוז כאן גם למחלוקת שהיתה עליו בעצמו.

^{ל"ו} צ"ע והוא כתיב (קהלת ג') "והאלקים יבקש את הנדרף" ודרשו במדרש רבה (ויקרא כו ה) אפילו צדיק רודף רשע. וראה לקמן שהדוגמא היא קורח ועדתו שחלקו על משה רבנו, שלא היה צריך לברוח מהם אבל דברו עליו והמרידו את כל עם ישראל נגדו. וכן איתא במדרש שם יצחק נדרף מפני פלישתים, ויעקב מפני עשו, ויוסף מפני אחיו, ודוד מפני שאול, ושאול מפני פלישתים, ומשה נדרף מפני פרעה, ולא אמרו שנדרף מפני קרח. משמע שדווקא הרודף להרוג ולהזיק בגוף נקרא רודף ונדרף שכיון שצריך לברוח מפניו נקרא נדרף. אבל אם רק הוציא עליו שם רע עד שמתבייש לצאת מהבית או אפילו בורח לעיר אחרת מרוב בושה לא נקרא רודף לעניין זה. אלא נידון ברוב ומיעוט כבוד כמבואר בתורה זו.

^{ל"ז} ונופל חלק הכבוד – כך נראה ממה שכתב ונופל ולא והוא נופל, משמע שלא מדבר על האדם אלא על חלק הכבוד שעליו דיבר קודם.

^{ל"ח} איוב פרק כט (ז) בְּצִאתִי שָׁעַר עָלַי קֶרֶת פְּרָחוּב אֶכִּין מוֹשָׁבִי: (ח) רֵאוּנִי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ וְיִשְׁיִשִׁים קָמוּ עִמָּדוֹ:

מִצְוֹדוֹת דוֹד (ח) רֵאוּנִי – כֵּאֲשֶׁר רָאוּ אוֹתֵי הַנְּעָרִים אֲזִי נַחְבָּאוּ לְבִשְׁתֶּם לְהַתְרַאוֹת לִפְנֵי. קָמוּ עִמָּדוֹ – קָמוּ מִפְּנֵי וְנִשְׂאָרָה עוֹמְדִים וְלֹא מִלֵּאָה לְבָבִם לְשַׁבַּת עִמָּדִי:

מִלְּבִי"ם (ח) רֵאוּנִי נְעָרִים וְנַחְבָּאוּ – מִיֵּרֵאת כְּבוֹדִי, וְהִישִׁישִׁים – שֶׁדָּרַךְ לְקוֹם מִפְּנֵיהֶם הָיָה בְּהַפֵּךְ שֶׁהֵם קָמוּ – מִפְּנֵי, וְלֹא שֶׁקָמוּ לִפְנֵי שְׁעָה, רַק עִמָּדוֹ – נִשְׂאָרוּ עוֹמְדִים:

^{ל"ט} וכן אמרו בש"ע יו"ד סימן רמב סעיף (טז) לא יתן שלום לרבו ולא יחזיר לו שלום, כדרך שאר העם, אלא שוחה לפניו ואומר לו ביראה ובכבוד: (שלום עליך רבי, ואם נתן לו רבו שלום, אומר לו: שלום עליך מורי ורבי. (וכן נוהגין. וי"א דאין לתלמיד לשאול בשלום רבו כלל, שנאמר: ראוני נערים ונחבאו (איוב כה, ט)).

^מ ראה תורה קלה – כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי הגדלות. ועל כן בשמקרב להצדיק נתבטל הגדלות, כי על ידי אור הגדול של הצדיק נתבטל לגמרי. והוא פחיתת (איוב כ"ט): "ראוני נערים ונחבאו", הינו על ידי שרואים פני הצדיק נחבאים הקטנים, כי הקטנות נתבטל לפני גדלות.

^{מא} צ"ע יותר נראה לומר אם לא שחלק הכבוד של החולקים ביחד, לא מגיע לגודל חלק הכבוד שלו.

המועט חסר חשיבות ביחס לרוב. אבל בענין חשיבות אדם למעלה נמדד החשיבות לפי ההתגברות על תאוות נפש הבהמית כדי לקבל חיות מנפש השכלית הקדושה. ועל כן שייך בלשון מושאל לומר שכבוד מועט מתבטל כלפי כבוד מרובה בבחי' "ראוני נערים ונחבאו".

אבל אם אין חלק הכבוד שלו גדול כ"כ-כל כך, יותר משל כולם, ביחד אזי יכולים להפילו על ידי הקשר. אפילו אם כל אחד מהם נמוך ממנו.

רק שלא יהיו רשעים. כי קשר רשעים אינו מן המניין כשרז"ל (סנהדרין כו) ^מ ומבאר רבנו טעם שאינו מן המניין כי רשעים אין להם חלק בכבוד, וכיון שאין להם חלק בכבוד, ממילא אין כאן מה לדון ברוב ומיעוט ^מ.

המקור למימרא זו הוא בגמרא סנהדרין כו. שמספרת על שבנא הממונה על בית המלך חזקיהו שהיו לו 13000 תלמידים, ואילו לחזקיהו המלך היו רק 11000 תלמידים, וכשצר סנחריב על ירושלים ירה שבנא חץ/ ^מ עם מכתב למחנה סנחריב שהוא ותלמידיו רוצים להיכנע, וחזקיהו ותלמידיו מסרבים. והיה חזקיהו מפחד שכיון שהם רבים, תהיה דעת הקב"ה נוטה לדעתם, ויהיו כולם נמסרים ביד סנחריב, ובא ישעיה הנביא/ ^מ ואמר לחזקיהו המלך שאין כאן דין רוב כיון שהם רשעים. והבטיח לחזקיהו שאין לו מה לפחד מסנחריב, ובאמת

^מ סנהדרין דף כו. אתא (ריש לקיש) לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה בני אדם החשוידין על השביעית (כוונתו שם כיון שלמדו זכות על הכנים שעבדו בשביעית) כשרין לעבר שנה? הדר אמר (ריש לקיש) לא קשיא לי, מידי דהוה אשלשה רועי בקר (שחכמים שמעו שיחתם וסמכו עליה, להיות סימן שיש לעבר את השנה), ורבנן (לא עליהם סומכים בעיבור השנה אלא) אחושבנייהו סמוך. והדר אמר (ריש לקיש) לא דמי, התם הדור אימנו רבנן ועברוה להווא שתא, הכא החשוידים בעצמם מעבירים את השנה) קשר רשעים הוא, וקשר רשעים אינו מן המניין. אמר רבי יוחנן דא עקא (שאתה קורא להם רשעים). כי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי בקר, ולא אמר ליה מר ולא מידי? אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן (שהם גרועים יותר) מאי אמינא ליה? מאי (מה מקור הביטוי) קשר רשעים? שבנא (ממונה על ביתו של חזקיהו המלך) הוה דריש בתליטר רבוותא (כפני 13000 תלמידים) חזקיהו הוה דריש בחד סר רבוותא (כפני 11000) כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים, כתב שבנא פתקא שדא בגירא, שבנא וסיעתו השלימו, חזקיהו וסיעתו לא השלימו, שנאמר "כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר", הוה קא מסתפי חזקיהו, אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקדושא בריך הוא בתר רובא, כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי, בא נביא (ישעיה) ואמר לו (ישעיה ח' יב) "לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר" כלומר קשר רשעים הוא, וקשר רשעים אינו מן המניין (לחול עליו דין זיל בתר רובא).

הלך (שבנא) לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו (ישעיה כב טז יז) "מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר? הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר" אמר רב טלטולא דגברא קשי מדאיתתא. (עוד א"ל הנביא) "ועטף עטה" אמר רבי יוסי רבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת, כתיב הכא "ועטף עטה" וכתיב התם (בפרשת מצרע ויקרא יג מה) "ועל שפם יעטה". (עוד א"ל הנביא) "צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידיים וגו'". תנא הוא ביקש קלון בית אדניו, לפיכך נהפך כבודו לקלון. כי הוה נפיק איהו (משער ירושלים אל נסחריב) אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משרייתיה (סגר גבריאל את השער בפני מחנהו, ויצא שבנא לבדו. [דף כו:] אמרו ליה משרייתך היכא? אמר הדרו בי (חזרו בהם) אמרו ליה אם כן אחוכי קא מחייבת בן, נקבוהו בעקביו ותלאוהו בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הברקנין. אמר רבי אלעזר שבנא בעל הנאה (במשמעו וי"א משכב זכור) היה, כתיב הכא "לך בא אל הסוכן הזה" וכתיב התם (מלכים א' ב' באבישג) "ותהי לו סוכנת (ושכבה בחיקך)".

^מ המהרש"א פירש שקשר רשעים אינו מן המניין שיצטרף אליו הקב"ה. וצ"ע רבנו שמבאר הטעם כי אין להם חלק בכבוד, האם הטעם כיון שהקב"ה לא מצטרף לכן אין להם חלק בכבוד. או הטעם שכיון שרוב מעשיהם חיות מנפש הבהמית הם נידונים אחר רוב מעשיהם וחשבים רשעים שאין להם חלק בכבוד להצטרף במחלוקת. וצ"ע כי ממה שריש לקיש שם בגמ' אמר קשר רשעים על צדיקים גדולים שלמדו זכות על רשע, משמע כביאור המהרש"א שהרי בוודאי רוב מעשיהם היו מחיות נפש הקדושה, אלא כיון שלימדו זכות על רשע אזי עד שיעשו תשובה אין הקב"ה מצטרף למניינם. לכן עד שישובו אין להם חלק בכבוד וצ"ע.

^מ צ"ע כי בנביא מבואר שיצא בעצמו עם אליקים ויואח אל רבשקה שליח סנחריב. ועיין שם בביאור הרד"ק סדר המאורעות.

מלכים ב- (יח) ויקראו אל המלך ויצא אליהם אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושקבנה הספר ויואח בן אטף המזכיר:

רד"ק (יח) ויקראו אל המלך - קראו לאשר על החומה או לאשר מצאו בשדה כובס שיאמרו למלך שיצא לדבר עמם ויצאו אליהם במצו' המלך אליקים ושבנא ויואח: אליקים בן חלקיהו אשר על הבית - וכן אמר בישעיה בזאת הפרשה אבל בפרשה שנאמרה על שבנא נאמר לך בא אל הסוכן הזה על שבנא אשר על הבית ונבא עליו שיהפנו מהשררה שהיה בה שהיה על הבית ויתנגה לאליקים בן חלקיהו ולא נובל לומר כי קודם המעשה הזה מרד שבנא ונתנו שררתו לאליקי' ומפני זה אמר אליקים אשר על הבית כי אלו היו המלאכים הראשונים אשר באו ממלך אשור לירושלם ושבנא יצא אליהם עם אליקים ואמרו לרבשקה דבר נא אל עבדיך ארמית כי שומעים אנחנו ונאמר ויבא אליקים ושבנא הסופר ויואח קרועי בגדים נראה כי עדיין לא מרד אלא בשוב רבשקה אומר שמרד ובסדר עולם אומר כשהלך לכוש שטף שבנא וסיעתו והלך לכוש ובדברי רז"ל כשבא סנחריב וצר על ירושלם כתב שבנא כת' והשליכו עם החץ שירד למחנה אשור והיה כתוב בו שבנא וסיעתו השלימו חזקיהו וסיעתו לא השלימו וכאשר יצא עם סיעתו בא גבריאל וסגר דלתות העיר בפני סיעתו כשבא אצל סנחריב אמר לו היכן סיעתך אמר להם חזרו בהם נקבוהו בעקביו ותלאוהו בזנבי הסוס' והיו מגרירים אותו על הקוצים ועל הברקנים וזה אינו כדברי בעל סדר עולם שאמר ששטף שבנא וסיעתו ואפשר כי קודם לכן מרד מעת שבא מלך אשור על ערי יהודה אבל נסתר ולא היה מראה עצמו וכן במעשה הזה שבא קרוע בגדים היה מרא' הוא עצמו עצב ולבו לא נכון והנבי' גלה דעתו לחזקיהו והורידו מפקידותו ונשאר סופר והפקיד אליקים על הבית:

^מ ישעיה פרק ח (יא) כי כה אמר יי'ד' אלי פחזקת היד ויסרני מלכת בדרך העם הזה לאמר: (יב) לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ואת מוראו לא תיראו ולא תעריצו:

פרש"י - (יא) ויסרני מלכת וגו' - הזהירני שלא להיות בעצת שבנא הסופר וסיעתו שנקשרו למרוד על חזקיהו כמו שמפורש (בסנהדרין כו) ויש רמז בספר הזה (ישעיהו כב) לך בא אל הסוכן וגו'. (יב) לא תאמרון קשר - אתם סיעתו של חזקיהו אע"פ שהם מועטים מסיעת שבנא לא תאמרו אחרי רבים להטות. לכל אשר יאמר העם הזה - שעם שבנא לפי שהוא קשר רשעים ואינו מן המניין וכן בקשר של עשרת השבטים שיתקשרו עם מלכי מצרים. ואת מוראו - העם הזה שהם אומרים לכם לירא מסנחריב ולהשלים עמו. לא תיראו ולא תעריצו - לא תאמרו חזק הוא כן ת"י לא תימרין תקוף:

לאחר זמן בלילה נעשה הנס שבא מלאך והרג את כל חיל סנחריב ואותו הרגו בביתו. וסופו של שבנה שלקה בצרעת על הלשון הרע והומת ע"י רבשקה בייסורים גדולים. ואומרת הגמ' שהיה בעל הנאה משמע שם שהכוונה לבעל תאוות ניאוף/מ¹⁰¹. וכמבואר כאן בסוף התורה שהחולק על צדיק מפילים/מ¹⁰² אותו לתאוות ניאוף. אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש דהיינו שחיותו לא רק מנפש הבהמית אלא גם מנפש השכלית הקדושה, ויש לו כסופים לקדושה. אזי יש לו חלק בכבוד שמים, הנמשך לכל נפשות ישראל מיעקב אבינו. ויוכלו להפיל מי שחולקים עליו על ידי הקשר כנ"ל דהיינו אע"פ שכל אחד בפני עצמו קטן חלקו בכבוד מזה שחולקים עליו, מצטרפים כל חלקי הכבוד של החולקים, ואם הם רבים יותר משלו, אזי הקב"ה מפיל אותו.

ועל זה התפלל יעקב שלא יזיק מחלוקת קרח למרע"ה – למשה רבנו עליו השלום. ואמר (בראשית מט/מ"ח) בקהלם אל תחד כבודי. פירוש שחלקי כבודי שלהם לא יהיה נעשה אחד, היינו שלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם כאחד, דהיינו מה שיש לכ"א מהם לא יצטרף לחלק חברו/מ¹⁰³ ע"י ההתקהלות שלהם ביחד לחלוק על משה רבנו.

כי הם היו (נ' /כ"א) אנשי מועד צדיקים שידועים לעבר שנים ולקבוע חודשים/מ¹⁰⁴ קרואי שם¹⁰⁵ שהיה להם שם בכל העולם, וידעו שם המפורש/מ¹⁰⁶, דהיינו אנשים חשובים בשמים, כי היה להם חלק גדול בכבוד שמים.

מ" כן משמע מפרש"י שכתב בעל הנאה כמשמעו ו"א משכב זכור. וכמשמעו נראה הכוונה בעל תאוה לכל ההנאות וניאוף בראשם. אבל עיין יד רמה שם – שבנא בעל הנאה היה, שהיו רבים נהנין הימנו. אבל צ"ע הרי הגמרא עושה ג"ש סוכן סוכנת מאבישג. וראה מהרש"א שהיה ת"ח גדול מאד והקדיח תבשילו, כי ל אקיים במי התור המתקיימת במי שממית עצמו עליה. ועיין ויקרא רבה ז' ג' (הובא באישי התנ"ך) שהיה הנאה מן ההקדשות וגוול את הרבים. ועי"ש ה' ה' שהיה כהן ו"א כהן גדול.

מ"א ע"פ שאין ראייה כל כך כי אפשר שמתחילה היה בעל הנאה, אבל אפשר גם שנפל לזה יותר אחרי שחלק על חזקתו.

מ"ב בראשית פרק מט (ה) שמעון ולוי אחים פלי חמס מברתיהם: (ו) בסדס אל תבא נפשי בקהלם אל תחד פבדי פי באפס הרגו איש וברצנע עקרו שור: (ז) ארו אפס פי עז ועברתם פי קשתה אהלכם ביעקב ואפיצם בישראל:

רש"י – בקהלם – כשיקהיל קרח שהוא משבטו של לוי את כל העדה על משה ועל אהרן: אל תחד כבודי – שם אל יתיחד עמהם שמי שנא' בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ולא נא' בן יעקב אבל בדברי הימים כשנתייחסו בני קרח על הדוכן נא' (דה"א ו) בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: אל תחד כבודי – כבוד לשון זכר הוא ועל כרחך אתה צריך לפרש כמדבר אל הכבוד ואומר אתה כבודי אל תתיחד עמהם כמו (ישעיה יד) לא תחד אתם בקבורה:

גור אריה – ואם תאמר ומה בכך שלא נזכר בתורה 'בן ישראל', וכי בשביל כך לא היה בנו של יעקב, אמנם יראה לפרש שידוע כי גדולת יעקב גדולה מאד, ואם יורש הרשע קצת מחשיבות יעקב כמו שדרך התולדות דומים אל האב – אז היה קרח יותר חולק, שהרי עכשיו לא בא לחלוק על משה רק בשביל גדולתו, וכן "נשיא בית אב לשמעוני", והיה יעקב מתפלל שלא ירשו מגדולתו ומחשיבותו כלום עד שיהיה שם יעקב נקרא עליהם. ועכשיו כיון שלא ירש הרשע דבר מיעקב – לא נחשב ליעקב לגנאי,

מ"ג משמע שרק לא יתחברו חלקי הכבוד ולא שכיון שלא מתייחסים ליעקב שהוא הנפשות שרש הכבוד אין להם חלק בכבוד.

¹ במדבר טו ב' ועי"ש כי רבינו שינה בו הרבה

נ"א במדבר פרק טז (א) ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: (ב) ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: (ג) ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם פי כל העדה פלם קדשים ובתוכם ידוד ומדוע תתנשאו על קהל ידוד:

מושב זקנים – חמשים ומאתים. הקשה ב"ש למה לקח קרח ר"ג איש. ותיירץ לפי שרצה ליקח מכל השבטים כ"ג כנגד סנהדרין קטנה לבד משבט לוי, לפי שעליהם היה התרעומת, ולבד מאון בן פלת ודתן ואבירם. ותמצא כשתקח מ"א שבטים כ"ג יעלה ר"ג לבד מדתן ואבירם ואון בן פלת.

שפתי כהן – אלו הם מבני ישראל מי הכניסם, ולא די זה אלא הם נשיאי עדה והוא (משה) מינה אותם ולא הורידם מנשיאותם, לומר אולי על זה באו נגדו, והם חכמים מחוכמים, לא מחסרון דעת שבהם, זהו קרואי מועד שהם ראויים לקבוע חודשים ומועדים, אנשי שם, ויבוא מזה חילול השם גדול שיבואו לטעות אחריהם ולומר מאחר שיש בהם כל המדות הללו הדין עמם, אם כן ודאי שהם ראויים לכמה מיתות ולכמה עונשים:

עוד שם – וכתב הרמב"ן ז"ל מה שלא קם עד עתה ולא ראה מה שמתו בעגל ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה, הוא ז"ל כתב הם גם כן אמרו טענתם להימיתו במדבר אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו, והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, גם בדבר העגל שהיה חטא גדול ומפורסם, היו המתים מעטים, וניצולו בתפלתו של משה שהתפלל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה, והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים דבריו, ואילו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היו סוקלים אותו, ולכן סבל קרח גדולת אהרן, וסבלו הבכורות מעלת הלויים וכל מעשיו של משה, אבל בבואם במדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים ולא התפלל משה עליהם ולא ביטל הגזירה מהם, ומתו כל נשיאי השבטים במגיפה לפני ה', ונגזר על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו, אז היתה נפש כל העם מרה, ואומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו, וחשב כי ישמעו אליו העם, וזה טעם להמיתנו במדבר, ואמר והנה הבאת אותנו אל המקום הזה ולא קיימת בנו מה שנדרת לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש.

נ"ב סנהדרין דף קי. – ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים מיוחדים שבעדה קראי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים אנשי שם שהיה להם שם בכל העולם.

² גם בדפוס אנשי מועד קרואי שם. ומתורגל - קרואי מועד אנשי שם (כלשון הפסוק)

וכשלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם. בוודאי יוכל משה לעמוד נגדם להפילם, דהיינו אע"פ שכבודו של משה גדול ביותר, שהרי היה שקול כנגד ס' רבוא של ישראל,¹²¹ וכתיב ביה "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וכו'". אעפ"כ גם להם היה חלק גדול בכבוד ואם היה מצטרף חלקי הכבוד של כל אחד מהמאטים נשיאי עדה וקרח ואון בן פלט/ט¹²² ביחד, היה חלק הכבוד שלהם גדול מחלקו של משה רבנו, לכן היה צריך שיעקב אבינו יתפלל שלא יצטרפו חלקי הכבוד שלהם יחד: ובאמת מבואר במ"א שכל גדולי ישראל היו בצד של קרח ועדתו ומסתבר מאד שקרח טען אנו הרוב ואתה מורה נגד הרוב שלא כדין, וראוי לסקילה כדין זקן ממרא, אלא שלא יכול היה לדון כך כי את כל התורה תורת משה, קיבל ממושה רבנו, לכן נפל לכפירה בכל התורה כולה כמבואר בירושלמי סנהדרין פ"ה הל"א.

ומה שאמר יעקב, אל תחד כבודי במקום לומר אל יצטרפו חלקי הכבוד שלהם יחד. כי יעקב הוא בחי' הכבוד. כי הוא בחינות הנפש. כמ"ש (שם מו/ט) כל הנפש הבאה לבית יעקב: הביאור בזה נ"ל מה שמובא בעוד כמה מקומות (תורה טז) ששרש הנפש בכבוד, הכוונה כי עיקר כבוד שמים הוא מה שאדם בבחירתו מתגבר על נפש הבהמית ופועל מכח הנפש השכלית הקדושה שבו לעשות רצון הקב"ה ולהמליכו בעולם ולגלות כבודו בעולם. נמצא שהנפש היא היוצאת ומגלה את הכבוד שבשרשה. ויעקב הוא הכבוד שמים שכל זרעו מגלה בעולם, כי הוא שרש נפשות ישראל שכולם יצאו ממנו. וע"י שזכה שבו נפסקה זוהמת הנחש (שבת קמו) וזכה שמטתו שלימה שכל בניו צדיקים, ונחלתו בלי מיצרים שכל זרעו נקרא ישראל אפילו מומר לא יצא מהכלל ולא צריך להתגייר אלא רק לשוב בתשובה, על כן הוא שרש נפשות ישראל וממנו נמשך לכולם הכסופים דקדושה.

נראה לבאר יותר שיעקב אבינו ראה שעתיד להיות משה רבנו שיזכה למדרגה עצומה, עד שיזכה לעלות לשמים להוריד תורה לישראל, והכלל שא"א לעלות כל כך בלי שתהיה עליו מחלוקת (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן תא/ט) ועל כן כל גדולי ישראל יחלקו עליו/ט. וידע שהתורה אומרת "אחרי רבים להטות". נמצא

¹²¹ תפארת יהונתן – אנשי שם. דרשו במדרש שנמסר להם סוד השם והיינו שהיו חכמים גדולים וכבר באו בימים כדאמרו אין מוסרין את השם אלא למי שעמד בחצי ימיו

¹²² מדרש רבה שיר השירים (על פרק א' פסוק טו אות ג') – רבי היה יושב דורש ונתנמנם הציבור בקש לעוררין אמר ילדה אשה אחת במצרים ששים רבוא בכרס אחת והיה שם תלמיד אחד ורבי ישמעאל ברבי יוסי שמו אמר ליה מאן הוה כן אמר ליה זו יוכבד שילדה את משה שקול כנגד ששים רבוא של ישראל הה"ד (שמות ט"ו) אז ישיר משה ובני ישראל (במדבר א') ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה (דברים ל"א) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה:

דעת ותבונה למוהר"ח – פרק כ"ו – ואמרו שקול משה כנגד כל ישראל, גם רבי עקיבה דרש אשה אחת במצרים ילדה ששים רבוא בכרס אחד ומנו זה משה וכו' והטעם הוא לפי שכולם הם ענפיו וניצוציו והוא שורש ואב לכולם.

¹³ ודתן ואבירם שהיו עמהם כיון שהיו רשעים מעיקרא, מסתמא גם בלי תפלת יעקב לא הצטרפו עמהם.

¹⁴ בראשית פרק מו (כו) **כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה יֵצְאוּ יִרְבּוּ מִלֶּבֶד נִשִּׁי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל נֶפֶשׁ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ:** (כו) וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר יָלַד לוֹ בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנַיִם כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב מִצְרִימָה שְׁבַעִים:

רבנו בחיי (כו) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. היו שבעים זולתי יעקב, שכן כתיב ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, ועמו שבעים ואחד. וכן כתיב (במדבר יא, טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ועם משה שבעים ואחד. וכן סנהדרין גדולה במקדש שבעים, ועם הנשיא שעל גביהן שבעים ואחד. וכן אומות הקדמונים שבעים, ועם ישראל שבעים ואחד. וכל זה דוגמא של מעלה כנגד שבעים מלאכים הסובבים כסא הכבוד, ועם ה' אלהי ישראל שבעים ואחד, והם נקראים בית דינו. ועל כן כשהזכיר השבעים לא אמר ליעקב כמו שהזכיר בכתוב שלמעלה ממנו, אבל הזכיר לבית יעקב כי יעקב עם ביתו רמו לבית דינו של הקב"ה וזה שבעים ואחד:

והתבונן מזה מעלתו של יעקב שנאצלו מכוחו שבעים נפש שמהם יצאו ששים רבוא כנגד שבעים שמות שנאצלו מן השכינה, שאין מנינם פחות מששים רבוא והם תכלית כל הדעות, ולכך לא היו ישראל ראויין לקבל את התורה עד שעלו לששים רבוא כי אז היו כנגד המספר העליון ואז ניתנה התורה בהסכמת הכל, והשכינה אינה שורה בישראל כי אם במנין ששים רבוא שהם שש מאות אלף:

¹⁵ בתולדי- ליעקב (ותיבת בית נוחח כלשון הפסוק)

¹⁶ **חיי מוהר"ן סימן תא – אמר (רבנו), כל הצדיקים הגדולים הגיעו למעלה ולמדרגה שהגיעו, אבל עמדו בזה, ואני ברוך השם בכל רגע ורגע נעשה איש אחר. ונתן טעם לזה שחולקין עליו, כי הצדיק נקרא אילן, ויש לו שרשים וענפים וכו', וכל צדיק קדם שמגיע למדרגתו יש עליו מחלקת. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז.) האי תגרא דמיא לבדקא דמיא, נמצא שהמחלקת הוא בחינת מים, והמים הינו המחלקת מרימין אותו. אבל אני צריך שיהיה עלי מחלקת תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. אלו הייתי יודע שאני עומד עכשו כמו בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמי לל בזה העולם: עוד שם סימן תב – משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושף להמשיף את כל ישראל אליו, בדכתיב (שמות ל"ה), "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיף את כלם אליו, ואף על פי כן מה כתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים כאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'.**

¹⁷ **ענין דברי יואל חלק ח' פרשת קרח דף טו שכתב – ועובדא ידענא שאא"ז הייטב לב ולה"ה שמע מוקינו הישמח משה זל"ה, שאמר לו שהוא נתגלגל בעוה"ז פעם הג', פעם אמת הי' בדור המדבר, ואמר שכל ראשי סנהדראות עמדו בשיטתו של קרח, ורק ההמון עם הי' עם משה רבינו, ושאל אותו הייטב לב באיזה צד עמד הוא ז"ל, השיב שהוא עמד בפני עצמו לא עם משה ולא עם קרח, שאלו הייטב לב היתכן לעשות כך נגד משה רבינו, השיבו שאתה לא היית יודע את קרח, אילו היית מכיר אותו לא היית שואל כך ע"כ. עכ"פ היוצא לנו מזה שקרח הי' איש קדוש וצדיק אמת אלא שטעה בדבר כמ"ש האר"י הק', שכיון שראה מה יהי' בעתיד שיהיה כהן גדול חשב להקדים הזמן של עולם התיקון בימיו, וזה היה טעותו.**

שבוודאי יקומו רוב ישראל בקשר נגדו, והקב"ה יוכרח להצטרף עמהם/סא, כי כך הדין לילך אחר הרוב. ואזי משה רבנו יהיה בסכנה גדולה. ולא רק משה אלא כל ישראל, שהרי זה כבורת הענף שיושב עליו, כי כל זכות הקיום של ישראל היה ע"י משה רבנו. לכן התפלל יעקב אבינו "בקהלם אל תחד כבודי", שכבודו שהוא שרש לכל חלקי הכבוד שיש לכלל ישראל בכל הדורות, כי הוא שורש הנפשות של עם ישראל, ונפש בחי' רצון (כמ"ש יש את נפשכם) נמצא ממנו נמשכים כל הכסופים דקדושה של כל עם ישראל. ועל כן ביקש שלא יצטרף כבודו שאצלם להיות חלק אחד גדול ביחס לחלקו של משה בכבוד.

לעיל אמר שבשעת מחלוקת שוקלים את כלל הכבוד שמים של כל צד במחלוקת, ומי שהכבוד שמים ממנו מועט יותר, מפילים אותו ממדרגתו, ואתה מבאר מה הכוונה בזה, ואומר **וכשמפילין איזה אדם. עיקר/סב** הנפילה היא, **שנופל לתאוות ניאוף. ה' יצילנו [סג]/סו**: משמע שלא מפילין אותו לניאוף, אלא כיון שמפילין אותו, הוא מעצמו נופל לניאוף. ונראה שכיון שלא מתבטל לרוב אזי הקב"ה סר ממנו ולא עוזרו להתגבר על יצרו הרע ומבואר בסוכה נב: שבלא עזרת ה' אין כח באדם להתגבר על יצרו. ואזי הוא נופל ביד יצרו וממילא נופל לניאוף שהיא ראש לכל התאוות. וכאמור שגם צדיק גדול המבקש שלום אפשר שהתקשרות של אנשים תפיל אותו באופן כזה. וכיון שנפל בה משחית נפשו/סו ונופל גם לשאר תאוות כנ"ל שקרח ועדתו היו צדיקים וכיון שחלקו על משה הפילם הקב"ה, ומבואר כאן שנפלו לתאוות ניאוף, וממנה נפלו לקנאה וכפירה/סו וכו', ש"על כן כשפתחה האדמה את פיה לבלוע אותם משה קרא להם רשעים/סח. וראה תורה כג אות ג'/סו שם מבואר שהחולק על מי שהוא צדיק ממנו בשמירת הברית, מפילין אותו לתאוות ממון, שם נראה הטעם כדי שיע"ז יהיה עסוק ולא יתפנה לרדוף את הצדיק ממנו. ומה ששם נופל לתאוות ממון וכאן לתאוות ניאוף עיין לק"ה קדושין ג' ג' שזה היינו הך.

סא בזה יובן ענין תמוה כיצד יתכן בכמירת יוסף שתפו את הקב"ה עמהם להחרים מי שיגלה שהאחים מכרו את יוסף. כמבואר במדרש תנחומא הובא בפרש"י (בראשית לו לג) – ולמה לא גלה לו הקב"ה (ליעקב) לפי שהחרימו וקללו את כל מי שיגלה ושתפו להקב"ה עמהם (תנחומא)

סב עייל לעיל בשיחות שיחות הר"ן סימן ריג שמבואר שנופל מיראת שמים.

²² עיין פל"ח. ועיין סוף תורה כג השטטה לאת ג' שנופילין לתאות ממון ועיין לק"ה קדושין ג' ג'.

סד פרפראות לחכמה – שמעתי מאבי זקני זכרוננו-לברכה (הוא רבי אהרן הרב דברסלב) שבוה מובן היטב מה שדרשו רבותינו זכרוננו-לברכה (מ"ק ח': סנהדרין ק'. במד"ר ית, כ, ושי"ג) על הפסוק (תהלים קו, טז): "ויקנאו למשה במחנה" – שכל אחד קינא לאשתו ממה, ואמרו רבותינו זכרוננו-לברכה עוד (במד"ר ית, כ, ושי"ג) שחשדוהו באשת איש, והוא פליאה גדולה, ודברי המפרשים בזה ידוע (ראה מהרש"א ושי"ג בסנהדרין שם, ובמפרשי המדרש שם), אך לפי דברי רבינו זכרוננו-לברכה מובן כפשוטו גם כן, כי מאחר שסברו שעל ידי המחלוקת שלהם על משה יפילו אותו חס-ושלום, ועיקר הנפילה לתאוות ניאוף, על כן חשדוהו פנוזכר-לעיל: (- פל"ח תו' זו).

סה כמו שכתוב (משלי ו' לב) "נואף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשנה" ופרש המלבי"ם – שאינו דומה כהגב שעשה הגניבה למלא נפשו כי הוא יעשנה – מצד שמשחית נפשו – כי לא ישיבע בזה רעבונו כי אבר א' יש באדם משביעו רעב:

סו עיין ירושלמי סנהדרין פ"י הל' א' – רב אמר קרח אפיקרסי היה וכו' אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול.

עיין תורה ו' אות ט' – בלוגי דקרח פדאי'תא במדרש (במדבר רבה פרשה יח; ירושלמי סנהדרין פרק חלק): 'קרח מין היה, הינו פחינת העבודת אלילים, מינות.

סז סנהדרין דף קט: עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר עליהם אמר הכתוב ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל: תנו רבנן עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי (פרש"י – שקיימו כל מצותיך, כדכתיב (במדבר טז) כי כל העדה כולם קדושים):

סח צ"ע בזה שהרי ר"ג נשיאי העדה מתו כשנכנסו להיכל להקטיר קטורת נמצא שרק לקרח דתן ואבירם קרא רשעים, ושם אולי קרא להם כך כיון שהיו רוב רשעים שהרי דתן ואבירם היו רשעים מעיקרא. אבל

סט תורה כג אות ג' (ג) וזהו (דברים ל"ג): "ויגרש מפניך אויב", מפניך דקדשה, ויאמר הש"מ ל"שון ש"מ, ל"שון עבודה זרה, הינו תאות ממון. כי כל ישראל נקראים צדיקים, על שם הברית (ד). ובשביל זה, כשמגרש מפניהם דקדשה, את האויב, הוא מפיל אותם האויבים, בפנים דסטרף אחר, הינו הש"מ: נמצא, כל צדיק וצדיק, כשהקדוש ברוך הוא רוצה לגרש אויביו של צדיק הוא מפיל את האויב בתאות ממון. כי צדיק הוא ברית עולם (תקון מ"ח). וזה האויב של צדיק, שחולק על צדיק, אין לו מלח להמתיק מרידותו. כי מלח ממון חסר, כי עקר תאות ממון שנתמעט, אינו אלא על ידי ברית:

שם בהשמטות – (ש"ן לאות ג): "ויגרש מפניך אויב ויאמר הש"מ וכו', כי כל ישראל נקראים צדיקים על שם הברית וכו' עין שם. ועל כן יוכל כל אחד שהוא שומר הברית יותר מחברו, להפיל את חברו, כי הוא פחינת צדיק פנים דקדשה לגבי חברו, ועליו נאמר גם כן: "ויגרש מפניך אויב" כו'. ועל כן צריך לזהר בשיש מחלקת על האדם שלא יפל לתוך תשוקת הממון, כי אולי חברו פנים דקדשה נגדו, ויש לו כח להפיל אותו, והנפילה הוא שמפילין אותו לתאות ממון כנ"ל, על כן צריך לזהר מזה: שם כי כל ישראל נקראים צדיקים על שם הברית. שמעתי אז מפיו הקדוש בפרוש, שאמר שכל ישראל על ידי שהם נמולים על כן פלם נקראים צדיקים:

כל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו. הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני. כי עי"ז הם מתחזקים יותר וכמו שאית' במדרש (תנחומא פ' נצבים) על פ' הפסוק אתם נצבים טעם שנסמך לפ' קללות שבסוף פרשת כי תבוא הקודמת לניצבים, לומר שכל הקללות

הן הן המציבין אתכם הובא בפרש"י שם פסוק יב/ע"א:

רבנו דיבר הרבה על התועלת הגדולה שיש לצדיק ואנשיו מהמחלוקת/ב, וכאן שכוונתו לתועלת שהיא מעניין המבואר למעלה צ"ע. גם צ"ע עצם ההשוואה שעושה כאן, שלכאורה אין דמיון בין היראה מהקללות לבושה והבזיון שמחמת הדבורי עתק ובוו של החולקים.

וג"ל לתרץ שכוונת רבנו כאן עפ"י עניין הנ"ל שעיקר החשיבות למעלה נמדדת כפי החיות שיש לאדם מהנפש הקדושה שבו. וכשרודפים אדם ודוברים עליו חרופים וביזיונות אזי הוא בורח להקב"ה, והכי נמי מי שמקללים אותו ובפרט כשהקב"ה בעצמו מאיים אזי האדם מבין שאין לאן לברוח, אלא אליו ית' וכמ"ש "ופרעה הקריב" ודרשו חז"ל שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים, וכשישראל שמעו צ"ח קללות בפרשת כי תבא, וקללות הן על מי שמתפתה לקבל חיות מנפש הבהמית, אזי הבינו שאין להם לאן לברוח אלא רק אליו ית', לבקש תמיד חיות רק מנפש השכלית הקדושה. וזהו שהקללות העמידו אותם שהבינו שאין עצה אלא לעמוד בתפלה אליו ית'. דהיינו לברוח לתפלת עמידה. ועיין גם תורה קסא שהמחלוקת מגביה ומנשא את האדם.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קפא

^ע **מדרש תנחומא** פרשת נצבים – פרק א – אמר חזקיה בנו של רבי חייא למה נסמכה פרשה זו לפרשת קללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר אחת או שתיים שנאמר בפרשה זו חוץ מארבעים ותשע שנאמרו בת"כ מיד הוריקו פניהם ואמרו מי יכול לעמוד באלו מיד קרא אותן משה והיה מפייסן מה כתיב למעלה מן הענין ויקרא משה אל כל זקני ישראל וגו' המסות הגדולות וגו' ותבואו אל המקום הזה וגו' ואתם לא שמעתם בקולי ואמרתם לפני דברים שאתם חייבין עליהם כלייה ולא עשיתי אתכם כלייה שנאמר (תהלים קו) אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך וגו' ולא עוד אלא שאמרתם לעגל אלה אלהיך ישראל (שמות לב) ואם תאמר מפני מה העכו"ם נתחייבו כלייה ואנו קיימין לפי שבשעה שבאו עליהן יסורין מבעטים בהן ואינם מזכירין שמו של הקב"ה שנאמר (תהלים עט) שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך וגו' אבל ישראל כשהיסורין באין עליהן הן נכנעין ומתפללין שנאמר (שם קיו) כוס ישועות אשא וגו' צרה ויגון אמצא וגו' לפיכך אמר להם הקב"ה אע"פ שקללות הללו באות עליכם הן מעמידות אתכם וכן הוא אומר (דברים ח) למען ענותך ולמען נסותך וגו' וכך אמר להם משה לישראל אע"פ שהיסורין הללו באין עליכם יש לכם עמידה לכך נאמר אתם נצבים היום כולכם ד"א מפני מה עשאתם מצבה מפני שמתמשין מדעת לדעת משה לדעת יהושע מדעת יהושע לדעת הזקנים ואף יהושע עשאתם מצבה שנאמר (יהושע כד) ויאסוף יהושע את כל זקני ישראל שכמה ואף שמואל שמתמשין מדעתו לדעת מלכים עשאתם מצבה שנאמר (שמואל א יב) ועתה התיצבו ואשפטה אתכם ד"א אתם נצבים היום מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם שנאמר (ישעיה ס) והיה לך ה' לאור עולם אימתי בזמן שתהיו כלכם אגודה אחת שנאמר (דברים ד) חיים כלכם היום בנוהג שבעולם אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת ואלו נוטל אחת אחת אפי' תינוק משרבן וכן את מוצא שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת שנאמר (ירמיה ג) בימים ההמה ובעת ההיא נאם ה' יבואו בני ישראל ובני יהודה יחדו וגו' כשהן אגודים מקבלין פני שכינה:

^{עא} **על הפסוק יב** למען הקים אותך היום לו לעם וכו' פרש"י – היום – כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו ואף הפרשה שלמעלה מוזכר פיוסין הם אתם ראייתם את כל וגו'. ד"א אתם נצבים לפי שהיו יוצאין מפרנס לפרנס ממושה ליהושע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרום וכן עשה יהושע וכן שמואל התיצבו ואשפטה אתכם כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול:

^{עב} **כידוע כשיש** אויב משותף אזי מתחזק האחדות נמצא שהרודפים את אנשי הצדיק מחזקים את אחדות בנייהם. וראה תורה סא עוד טעמים שהמחלוקת מועילה שנעשה עי"ז שו"ת ואדם בוחן עצמו יותר. ועיין בתורה פח וקיד רח צופה רשע לצדיק ומציל אותו מהרבה קטרוגים, ועוד הרבה טובות נמשך מהמחלוקת על הצדיק ואנשיו ראה שיחות הר"ן סימן צו, ועיין חיי מוהר"ן סימן תא תב. והכל נכון אלא שכאן רבנו מדבר מעניין אחר. השייך לעיל.